

Vergemakkelijkt een grensobject de overgang van primair onderwijs naar voortgezet
onderwijs?

Dagmar Gaasenbeek (6557066)

26 mei 2020

Begeleider: Larike Bronkhorst & Joris beek

Woorden: 7965

Abstract

Een soepele overgang van primair onderwijs (PO) naar het voorgezet onderwijs (VO) is cruciaal voor de leerloopbaan van leerlingen. In de informatieoverdracht tussen de PO en VO docent gaat wel eens wat mis, waardoor leerlingen op het voorgezet onderwijs van niveau moeten veranderen. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag: *Hoe ervaren docenten PO en VO de informatieoverdracht bij de transitie van een leerling van PO naar VO wanneer ze (enkel) grensobjecten gebruiken?* Het grensobject binnen dit onderzoek is Onderwijs Transparant (OT). Er zijn zes PO docenten en zes VO docenten geïnterviewd over hun ervaringen met OT en zaken zoals het voeren van een gesprek tussen de PO en VO docent (warme overdracht). Aan de hand van een inhoudsanalyse kan geconcludeerd worden dat docenten over het algemeen positief zijn over OT en het functioneren van een warme overdracht. Desalniettemin blijkt er behoefte aan enkele aanpassingen om het grensobject te verbeteren. Zo zou een terugkoppeling naar de PO school een waardevolle toevoeging zijn. Het belang van de expliciete betrokkenheid van de ouders bij de overgang wordt door de PO en VO leerkrachten in twijfel getrokken. Daarnaast blijkt dat de VO school niet gebaat bij grote hoeveelheden informatie, belangrijke informatie raakt hierdoor ondergesneeuwd.

Keywords: primair onderwijs, secundair onderwijs, grensobject, overgang

Inhoud

Introductie	5
Theoretisch kader	6
De overgang van PO naar VO	6
Boundaries	7
De overdracht	9
Huidige studie	11
Methode	12
Data verzameling	12
Data analyse	14
Resultaten	15
De overdracht	15
De PO docenten	17
De VO docenten	21
Discussie	24
Conclusie	24
Discussie	26
Literatuurlijst	31
Bijlagen	35
Bijlage 1: Brief aan school	35
Bijlage 2: Informed consent	37
Bijlage 3: Interviewvragen	38
Bijlage 4: Centrale onderwerpen	43
Bijlage 5: Interrater reliability	45
Bijlage 6: Codeboom	54

Bijlage 7: Betekenis concepten	55
Bijlage 8: Respondenten	61
Bijlage 9: FETC	63
Bijlage 10: Profielkaarten	70

Introductie

Jaarlijks maken ongeveer 190.000 leerlingen in Nederland de overstap van primair onderwijs (PO) naar voorgezet onderwijs (VO) (Bosch, Konermann, De Wit, Rutten & Amsing, 2008). De onderwijsinspectie meldt echter dat de aansluiting van PO naar VO door het gehele land minder goed loopt dan voorheen (Bosch, Konermann, De Wit, Rutten & Amsing, 2008). Uit onderzoek blijkt dat maar zestig procent van de leerlingen in leerjaar drie nog op het niveau advies van het primair onderwijs zit. (Van Rooijen, Korpershoek, Vugteveen & Opdenakker, 2017). Hoewel een wisseling naar een ander niveau niet per se zorgwekkend is, is één van de voornaamste redenen voor deze wisseling de informatieoverdracht van PO naar VO (Bosch, Konermann, De Wit, Rutten & Amsing, 2008). Deze voldoet niet altijd, zeker niet bij leerlingen met leer- en/of gedragsproblemen. Een belangrijk aandachtspunt om de effectiviteit van de overgang te vergroten is het verbeteren van de informatieoverdracht (Oberon, 2011). Om dit te bereiken wordt de informatieoverdracht rondom de overdracht van een leerling van PO naar VO binnen dit onderzoek tot in detail bekeken.

Twee belangrijke vereisten om de leerlingen op het juiste niveau op de VO school te plaatsen zijn: goed contact tussen VO en PO en een goede procedure bij advisering en plaatsing (Ministerie van Onderwijs, 2018). Een manier om goed contact tussen VO en PO te stimuleren is, zoals eerder genoemd, een goede informatieoverdracht. Informatie van een leerling kan 'koud' of 'warm' worden overgedragen (Oberon, 2011). Een 'koude' overdracht is een overdracht via een OKR (onderwijskundig rapport). Dit rapport wordt digitaal met de middelbare school gedeeld. In dit rapport staat veel informatie beschreven. Deze informatie gaat, volgens Oberon, bij de VO school vaak verloren. Het onderwijskundig rapport is een voorbeeld van een *boundary object* (grensobject). Een grensobject wordt gebruikt om informatie over de leerling over te dragen tijdens de overgang van PO naar VO (Bronkhorst,

Wansink & Zuiker, 2019). Een ‘warme’ overdracht vindt mondeling plaats en is tijdrovend, omdat elke leerling individueel besproken moet worden (Oberon, 2011). Toch lijkt deze overdracht van waarde te zijn omdat er extra aandacht besteed wordt aan kind kenmerken en handelingsadviezen (Inspectie van Onderwijs, 2015). Daarom kiest meer dan negentig procent van de scholen voor de combinatie van een warme en koude overdracht.

Uit verschillende onderwijskundige rapporten, (zoals: Oberon, 2011; Bosch et al., 2008), blijkt dat er veel aandacht is voor de informatieoverdracht tussen PO en VO. Over het perspectief van de betrokken docenten bij dit proces is echter weinig bekend. Dit onderzoek zal het perspectief op de informatieoverdracht van de betrokken PO en VO docenten in kaart brengen. Omdat PO en VO leerkrachten tijdens de overgang samenwerken via een grensobject, wordt er in dit onderzoek naar hun ervaringen met het grensobject gekeken. Een effectief grensobject, waar ook kindkenmerken en handelingsadviezen in beschreven worden, zou de warme overdracht kunnen vervangen. Door naar verbeterpunten in het huidige grensobject te zoeken, zou veel tijd bespaard kunnen worden. De ervaringen van de docenten worden weergegeven in dit beschrijvende onderzoek.

Theoretisch kader

De overgang van PO naar VO

Overgangen zijn onvermijdelijk in het huidige onderwijs. Er vinden niet alleen overgangen van het ene onderwijssysteem naar het andere plaats, maar bijvoorbeeld ook van het ene pedagogische milieu naar het andere (Bosch, Konermann, De Wit & Amsing, 2008). Het is in het belang van de leerling om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen, aangezien een moeizame overdracht de leerling namelijk kan frustreren. Binnen een overgang is het anticiperende vermogen van de PO school belangrijk. Hier tegenover staat, volgens Bosch et al., het belang van het adaptief vermogen van de VO school. Wanneer de VO school in staat is om zich aan te passen aan de leerlingen, hoeft de aanpassing niet meer uit de

leerling zelf te komen.

Boundaries

Tijdens de overgang van PO naar VO vindt er een samenwerking plaats tussen de verschillende instanties. Samenwerken is tijdrovend, intensief en kan moeizaam verlopen door onder andere sociaal-culturele verschillen van de instanties (Bronkhorst, Wansink & Zuiker, 2019). Bij de overgang van PO naar VO moeten er verschillende grenzen (*boundaries*) overbrugd worden. Een grens kan gezien worden als een sociaal-cultureel verschil dat leidt tot discontinuïteit bij een bepaalde actie (Akkerman & Bakker, 2011). Akkerman en Bakker bespreken drie typen grenzen: metaforen (zoals muren en hekken), sociale relaties en de overgang naar verschillende locaties. Dit onderzoek gaat in op de overgang naar verschillende locaties: de overgang van een leerling van PO naar VO. Dit wordt *boundary crossing* genoemd en gaat in op de transitie van een persoon naar een andere omgeving. Deze overgang kan gezien worden als een bron van onbegrip en verwijdering van elkaar (Wenger, 2010). Deze grens kan ook worden gezien als een kans om nieuwe inzichten op te doen en de perspectieven van de andere school te begrijpen. Wanneer de verschillende contexten overeenkomen, zorgt dit voor continuïteit en kost een overgang minder inspanning voor de leerling (Bronkhorst & Akkerman, 2016). Wanneer de contexten erg verschillen, kan dit een conflict veroorzaken.

Grensobjecten. Grensobjecten volbrengen een bepaalde functie tijdens de overgang van een leerling van PO naar VO (Bronkhorst, Wansink & Zuiker, 2019). Wanneer een object zo is aangepast dat hij de behoeften van verschillende gemeenschappen vervult, wordt dit een *boundary object* (grensobject) genoemd (Star & Greisemer, 1989). Niet elk object is automatisch een grensobject. Grensobjecten helpen bij het coördineren en faciliteren van de samenwerking tussen sociaal-culturele praktijken, een gedeeld doel is hierbij niet cruciaal (Bronkhorst, Wansink & Zuiker, 2019). Bij de overgang van PO naar VO houdt dit in dat de

PO school het object gebruikt om informatie in te delen. De VO school gebruikt het object om meer over de leerling te leren. Grensobjecten zijn niet altijd tastbaar. Beide scholen gebruiken het object dus op een andere manier. Deze objecten hebben drie kenmerken:

- Flexibiliteit in interpretatie. Gebruikers kunnen verschillende interpretaties van een object hebben. Daarbij kunnen ze ook verschillende dingen met het object doen.
- De vorm of structuur van het object. Deze vorm of structuur staat niet vast. Het object wordt door de gebruikers zelf op maat gemaakt. Voorbeelden hierbij zijn materiaal uit de onderwijspraktijk of een gestandaardiseerd meetinstrument.
- De dynamiek tussen gestructureerd en niet gestructureerd gebruik. Binnen een praktijk wordt een object vaak op eenzelfde manier gebruikt. Tussen verschillende praktijken kan dit nogal verschillen.

Boundary interactions. Binnen het onderwijs wordt geadviseerd om het grensobject toe te lichten met behulp van een gesprek, de warme overdracht (Oberon, 2011). Binnen *boundary crossing* wordt dit een *boundary interaction* genoemd (Bronkhorst & Akkerman, 2016). Dit gesprek voeren de PO docent en de VO docent samen en kan zorgen voor meer continuïteit tussen de scholen. Een vereiste hierbij is dat de docenten de context buiten hun eigen school begrijpen. Dit houdt in dat de PO school weet hoe de VO school werkt en andersom. Een warme overdracht wordt vaak als prettig ervaren omdat complexere problematieken van een leerling beter mondeling toegelicht kunnen worden (Azouagh, 2017). Een warme overdracht is echter erg tijdrovend. Zoals eerder aangegeven kiezen meer dan 90 procent van de scholen voor een gesprek op locatie (Inspectie van Onderwijs, 2015). De scholen die geen warme overdracht op locatie organiseren, hebben vaak weinig leerlingen die gekozen hebben voor de betreffende VO school. De warme overdracht vindt dan telefonisch plaats.

Misinterpretatie. Een nadeel van het werken met één grensobject is dat het nooit een

ideaal object kan zijn voor elke gebruiker (Evers, Dekkers, Leget & Lockefer, 2013).

Grenzen worden niet altijd goed overbrugd, omdat de grensobjecten verkeerd geïnterpreteerd worden. Dit zou een reden kunnen zijn waardoor de overdracht van PO naar VO door de leerling als groot ervaren wordt (Croes & Terpstra, 2017). Het doel van het gebruiken van een effectief grensobject is het gedeelde begrip van de betrokkenen vergroten (Lee, 2007).

Wanneer onderwijsprofessionals, in dit geval docenten, met een grensobject werken, kan een object op verschillende manieren, en dus voor verschillende doelen, betekenisvol zijn (Bronkhorst, Wansink & Zuiker, 2019). In het geval van de overgang van PO naar VO zullen de sociaal-culturele verschillen tussen beide scholen blijven bestaan. Het grensobject dat wordt gebruikt tussen de PO school en de VO school dient dus verschillende doelen. Wel is een overeenstemming in taalgebruik van belang volgens PO-Raad, AVS en VO-raad (2011). Zij geven aan dat eenduidig taalgebruik binnen een grensobject van belang is voor een goede overdracht.

De overdracht

School Informatie Systeem. In een school informatie systeem (SIS) houden docenten de gegevens van de leerlingen bij (Oberon, 2011). Zoals hierboven beschreven, worden de prestaties en bijzonderheden in het gedrag van de leerling opgeschreven door de PO school. De aanbieders van SIS hebben een digitaal overdrachtdossier ontwikkeld, ook wel het Elektronisch leerdossier (ELD) genoemd. Dit dossier wordt gebruikt om informatie over te dragen aan de VO school en kan dus functioneren als een grensobject. Het doel van het ELD is om tot één standaard te komen waarin de informatie van de PO school op de juiste plek in het systeem van de VO school beland. Toch hangt een goed gebruik van het ELD af van de scholen zelf, deze moeten zelf bepalen welke informatie relevant is om over te dragen. Het ELD moest een landelijke standaard worden, maar op

dit moment worden er meerdere systemen gebruikt en wordt er gesproken van een overstapsdossier in plaats van een leerdossier (Evers, Dekkers, Leget & Lockefer, 2013).

Informatie in SIS. Uit het literatuuronderzoek en regio-onderzoek van de Inspectie van Onderwijs (2018) blijkt dat impliciete aannames naast cognitieve leerprestaties een rol spelen bij het wijzen naar een bepaald onderwijsniveau. Deze manier van besluitvorming kan leiden tot kansenongelijkheid. Een voorbeeld van dergelijke impliciete aannames is de invloed van het opleidingsniveau van de ouders. Bij gelijke prestaties krijgen kinderen uit lagere sociaaleconomische milieus gemiddeld een lager advies dan kinderen uit hogere sociaaleconomische milieus (Van Rooijen, Korpershoek, Vugteveen & Opdeakker, 2017). Ook de vooropleiding van ouders wordt vaak meegenomen in de beslissing over het adviesniveau.

Naast de aannames over de leerling op basis van bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de ouders, verschillen docenten vaak in hun perceptie over de informatieoverdracht (Oberon, 2011). Sommigen vinden dat leerlingen opnieuw moeten kunnen beginnen op het VO en delen daarom weinig informatie. Anderen proberen juist een zo gedetailleerd mogelijk verslag van de leerling samen te stellen. Tijdens een overdracht wordt niet alleen informatie over het cognitieve niveau van de leerling overgedragen. Ook motivatie en leerhouding zijn van belang (Oberon, 2011). Er wordt informatie in de volgende categorieën aan de VO school verstrekt: cognitieve prestaties en capaciteiten, onderwijshistorie, sociaal-emotionele ontwikkeling, beperkingen en behandelingen, gedrag en als laatst achtergrondkenmerken (PO-Raad, AVS & VO-raad, 2011). Voor dit onderzoek is het van belang om erachter te komen of de VO scholen deze informatie wel allemaal gebruiken, anders zou dit een voorbeeld zijn van de te grote hoeveelheid informatie waar Oberon (2011) over spreekt. Dit kan averechts werken omdat juist belangrijke informatie zo niet opgepikt wordt, dit kan dus weer leiden tot

kansenongelijkheid voor de leerlingen en frustratie bij PO leerkrachten. Ook de Inspectie van het Onderwijs (2018) vermeldt dat een zorgvuldige aanduiding van beschikbare informatie van belang is bij de overdracht. Zij noemt de bijzonderheden van een leerling, zoals werkhouding, motivatie en gedrag, ‘zachte’ kenmerken. De persoonlijke ervaringen en achtergronden van docenten kunnen bij het bepalen van het niveau een grote rol spelen. Een gesprek wordt gebruikt om de juiste betekenis aan de ‘zachte’ informatie te geven en deze over te brengen. De Inspectie van Onderwijs adviseert VO scholen dan ook een warme overdracht voor een goede informatieverzameling. Dit leidt tot afspraken over aanpassingen in aanbod, instructie en feedback. Echter zoals eerder beschreven is dit enorm tijdrovend (Oberon, 2011 & Inspectie van Onderwijs, 2015) en volgens de theorie zou een grensobject de overgang ook kunnen faciliteren (Bronkhorst, Wansink & Zuiker, 2019). De vraag is of een koude overdracht in de vorm van een doordacht grensobject voldoende is.

Huidige studie

Uit het bovenstaande blijkt dat er al veel onderzoek is gedaan naar de overdracht van PO naar VO. Hieruit volgen verschillende adviezen die docenten verschillend oppakken. Volgens de PO-Raad, AVS & VO-raad (2011) moet er veel informatie in verschillende categorieën overgedragen worden. Dit terwijl Oberon (2011) van mening is dat teveel informatie afleidend kan werken. Docenten verschillen dus in hun perceptie op een goede overdracht. Een warme overdracht wordt geadviseerd om zo complexere problematieken toe te lichten (Azouagh, 2017). Echter is dit erg tijdrovend, terwijl uit onderzoek blijkt dat basisschooldocenten bovenaan de lijst staan met de hoogste werkdruk (Traag, 2018). Hoewel de Inspectie van Onderwijs (2018) verwacht dat een warme overdracht essentieel is, is een grensobject een middel om in samenwerking kennis te delen tussen de PO en VO school (Barrett & Oborn, 2010). In dit geval zou een koude overdracht voldoende kunnen

zijn. Daarom zullen de ervaringen van PO en VO docenten gebruikt worden om te onderzoeken of er ook enkel met een grensobject gewerkt kan worden. Dit onderzoek beschrijft de volgende vraag: *‘Hoe ervaren docenten PO en VO de informatieoverdracht bij de transitie van een leerling van PO naar VO wanneer ze (enkel) grensobjecten gebruiken?’*

Methode

Data verzameling

Onderzoekontwerp. Om de ervaringen van docenten met betrekking tot het grensobject te onderzoeken, is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Hierin wordt zowel het grensobject als de combinatie van een koude en warme overdracht onderzocht om erachter te komen waar het belang van een warme overdracht op dit moment vandaan komt. De data in dit onderzoek is verzameld aan de hand van semigestructureerde interviews. Deze manier van interviewen is bedoeld om bepaalde thema's uit de wereld van de respondent vanuit hun eigen perspectief te begrijpen (Brinkmann & Kvale, 2015). De interviews leken op een alledaagse manier van een conversatie. Door de semistruktuur was het gesprek niet compleet open, maar ook geen gesloten vragenlijst.

Respondenten. De interviews zijn afgenomen onder zes docenten van het PO en zes docenten van het VO (bijlage 8). Hiervoor zijn scholen in Utrecht en omgeving benaderd. De PO docenten komen van vijf verschillende basisscholen en de VO docenten van vijf verschillende middelbare scholen. Door docenten op verschillende scholen te interviewen, is de doelgroep gevarieerder, en zeggen de resultaten meer over een grote groep. Zo wordt de externe validiteit gewaarborgd. De basisscholen en middelbare scholen zijn willekeurig geselecteerd. Dit onderzoek houdt geen rekening met de verschillende niveaus (vmbo, havo, atheneum). Binnen de provincie Utrecht gebruiken alle scholen OT als grensobject, daarom gaat dit onderzoek in op de ervaring van docenten met dit specifieke grensobject.

Het instrument. Enkele leidende, open vragen en thema's zijn vooraf vastgesteld als leidraad voor het interview (bijlage 3). De interviewvragen bevatten geen suggestieve vragen, wat belangrijk is voor een semigestructureerd interview volgens Brinkmann en Kvale (2015). Door middel van vooropgestelde vragen en thema's, opgesteld aan de hand van de besproken constructen in het theoretisch kader, kon de onderzoeksvraag beantwoord worden.

De interviewvragen werden getest tijdens het eerste interview. Door de semigestructureerde vorm van de interviews, zijn niet alle respondenten geïnterviewd aan de hand van dezelfde vragen. Volgens Wester (2004) is het niet verstandig om de analyse pas te starten na het verzamelen van de data. Om meer diepgang te bereiken zijn er aanvullende vragen gesteld bij latere interviews om bijvoorbeeld de mening van een docent op een bepaalde bevinding te testen. Hierdoor zijn latere interviews soms uitgebreider.

Het materiaal dat uit een interview vloeit, is een resultaat van de relatie tussen de interviewer en de respondent (Brinkmann & Kvale, 2015). Tijdens het interview is er een setting gecreëerd waarin de geïnterviewde zich veilig voelde, waardoor de respondent bijvoorbeeld om verduidelijking durfde te vragen. Om de betrouwbaarheid van de interviews te waarborgen, is er voorafgaand aan de interviews informatie over het onderzoek en de interviewer gedeeld. Om recente negatieve en positieve ervaringen te relativiseren is er veel naar voorbeelden gevraagd tijdens het interview. De interviews duurden ongeveer dertig minuten, zijn opgenomen en achteraf getranscribeerd.

Procedure. Voorafgaand aan het interview ontvingen de docenten via email een uitnodiging tot deelname aan het onderzoek (bijlage 1). Deelnemers konden via email antwoorden of ze geïnteresseerd waren. Bij interesse werd er een datum en tijd afgesproken. De interviews zijn afgenomen op de school van de respondent. De ecologische validiteit wordt namelijk gewaarborgd wanneer docenten binnen hun natuurlijke omgeving geïnterviewd worden (Dogan & Visscher, 2017). De respondenten hebben allen het *informed*

consent ondertekend (bijlage 2).

Data analyse

De analyse van de interviews is gedaan aan de hand van de gefundeerde-theoriebenadering (Wester, 2004). Het doel van deze benadering is om stap voor stap theorie te ontwikkelen die past bij de verschijning in het veld. Deze stappen zijn: exploratieve fase, interpreterende fase, gericht coderen en profielkaarten opstellen. Allereerst zijn de interviews getranscribeerd, hierbij is alleen de woordelijke tekst weergegeven. De analyse hiervan is gedaan in Nvivo (Richards & Richards, 2008). Vervolgens is er gestart met de exploratieve fase (Wester, 2004). Hierin zijn centrale onderwerpen opgesteld (bijlage 4). Deze *sensitizing concepts*, die aandacht vestigen op belangrijke kenmerken uit het theoretisch kader, zorgen voor handvaten tijdens het analyseren (Bowen, 2006).

Tijdens de interpreterende fase (Wester, 2004) zijn alle interviews gelezen. Binnen deze fase vond open coderen plaats, hierdoor konden de centrale onderwerpen uitgebreid worden. Een centraal onderwerp was bijvoorbeeld ‘Negatief BO PO’, dit is uitgebreid door de redenen voor een negatieve mening over het grensobject op onderwerp te sorteren. Hier zijn de volgende onderwerpen uit voort gekomen: ‘ander document’, ‘éénrichtingsverkeer’, ‘extra documenten’, ‘geen input’, ‘mist’ en ‘niet schoolspecifiek’. Een uitleg van deze onderwerpen is te vinden in bijlage 7.

In de laatste fase, gericht coderen (Wester, 2004), zijn citaten uit de interviews gekoppeld aan de categorieën. Hierbij zijn nog enkele extra categorieën toegevoegd (bijlage 6 en 7). Om de consistentie van het beoordelingssysteem na te gaan is het eerste interview geanalyseerd door medestudent Claire Zwartenkot (bijlage 5). De *interrater reliability* is 0.78, een hoge overeenkomst volgens LeBreton en Senter (2008). Het beoordelingssysteem is daardoor goedgekeurd en hoefde niet aangepast te worden.

Binnen de interviews is voornamelijk gevraagd naar het OT, de combinatie van een

warme en koude overdracht en positieve en negatieve punten van het OT. Deze resultaten zijn in de fase gericht coderen geordend weergegeven met behulp van profielkaarten (bijlage 9). Zo is er bijvoorbeeld een profielkaart gemaakt om alle negatieve uitspraken over het grensobject door PO docenten weer te geven. Daarnaast zijn andere opvallende zaken zoals de invloed van de ouders overzichtelijk weergegeven in een profielkaart. Bij de verslaglegging van dit materiaal is gebruik gemaakt van citaten uit het onderzoeksmateriaal. Hierbij zijn haperingen, zowel enkele woorden als een deel van de zin, van de respondent verwijderd.

Resultaten

De overdracht

Om een duidelijk beeld te krijgen van de overgang van PO naar VO op de scholen van de respondenten, begint deze resultatensectie met meer informatie over het onderwijskundig rapport en de warme overdracht. De resultaten over de ervaringen van docenten zijn overzichtelijk weergegeven met behulp van de besproken onderwerpen in de profielkaarten. Deze resultaten zijn onderverdeeld in: PO docenten en VO docenten. Subhoofdstuk 'De PO-docenten' bespreekt eerst de algemene positieve mening op OT van de PO docenten. Vervolgens wordt hun ervaring met de warme en koude overdracht besproken. Dit subhoofdstuk eindigt met enkele negatieve bevindingen over OT. Subhoofdstuk 'De VO-docenten' is hetzelfde opgebouwd. Naast enkele een negatieve bevinden over OT, wordt er ook ingegaan op de twijfel van de PO docenten over het lezen van het OKR.

Het onderwijskundig rapport. OT wordt gebruikt om het OKR in te plaatsen. Het OKR is een gestructureerd formulier waar de leerling in omschreven wordt door de PO docent. Hier wordt de volgende informatie in beschreven:

- Algemene informatie zoals adresgegevens en de gezinssamenstelling van de leerling.

- Vier vlakken met daarin sociaal-emotionele stimulerende factoren, sociaal-emotionele belemmerende factoren, cognitief stimulerende factoren en cognitief belemmerende factoren.
- Elf vragen over de leerling, bijvoorbeeld: ‘Heeft de leerling een gedragsprobleem?’ of ‘Heeft de leerling extra hulp gehad op de basisschool?’
- CITO uitslagen vanaf groep 6.
- Het eindadvies met daaronder een ruimte om dit advies toe te lichten.
- Een ruimte om extra documenten zoals een intelligentie-onderzoek of dyslexieverklaring mee te sturen.

Groep 8 docenten vullen het OKR in op basis van wat zij in de klas zien van de leerling. Sommige docenten werken samen met de intern begeleider of de duo docent. Uit de interviews blijkt dat het OKR een gestructureerd object is dat alle groep 8 docenten op ongeveer dezelfde manier gebruiken. De structuur van het OKR staat niet volledig vast, docenten voegen naar eigen inzicht extra informatie of documenten toe.

De informatie binnen het OKR verschilt per school en zelfs per leerling. Naast informatie over de leerling kunnen docenten de schoolkeuze van de leerling invullen, in het OT komt uiteindelijk ook te staan of de leerling aangenomen is. Vervolgens stuurt de docent van groep 8 het OKR in OT naar de VO school. OT is het middel om het OKR op de goede plek, namelijk de VO school, te krijgen. Binnen de interviews is vooral gesproken over de opzet van het OKR en hoe docenten het werken met het OKR ervaren. VO docenten maken maar kort gebruik van OT. Zij importeren het OKR meestal direct naar hun eigen digitale omgeving, bijvoorbeeld Parnassys of Magister. VO scholen zijn flexibel in hun interpretatie van de ontvangen informatie en in wie deze informatie leest. Wat VO docenten belangrijk vinden in het OKR verschilt. Zo noteren sommigen de CITO scores vanaf groep 6. Anderen zoeken waar de leerling extra ondersteuning bij nodig heeft

en hoe de thuissituatie van de leerling eruit ziet. De hierboven genoemde vier vlakken worden door alle geïnterviewde docenten als waardevol ervaren.

De warme overdracht. Alle participerende scholen maken gebruik van een warme overdracht. Dit gesprek wordt gebruikt om aanvullende informatie over de leerling te verzamelen. Soms vindt dit gesprek telefonisch plaats, maar over het algemeen vindt de warme overdracht plaats op de PO school. De VO school stelt per PO school een docent als ambassadeur aan. Deze ambassadeur neemt de warme overdracht op zich en noteert de verkregen informatie. Het format dat hiervoor gebruikt wordt, wordt door de school zelf ontworpen. De ambassadeur is over het algemeen niet de mentor van de leerling in leerjaar 1. Het is gebruikelijk om alle leerlingen kort te bespreken tijdens de warme overdracht. Wel is het zo dat leerlingen met weinig opvallende zaken, zonder leer- of gedragsproblemen, minder uitgebreid besproken worden.

De PO docenten

Positief. Vier van de zes PO docenten zijn grotendeels positief over Onderwijs Transparant. Wel worden er enkele kleine zaken genoemd die nog aangepast kunnen worden. De positieve reacties zijn op te delen in: ‘Het systeem in het algemeen’ en ‘De werking van het systeem’. Zo zegt PO docent 1 over het systeem in het algemeen: “Dus eigenlijk ben ik wat dat betreft, ik heb wel het idee dat ik gewoon mijn zegje kan doen” (Interview 1). Deze mening wordt gedeeld door twee andere docenten. Over de werking van het programma wordt het volgende gezegd: “Nou ik vind het sowieso wel een prettig programma om in te werken” (Interview 3). Ook dit wordt gedeeld door twee andere docenten. Twee respondenten spreken niet concreet positief over het systeem. Uit analyse blijkt dat zij het systeem als prima ervaren maar kleine aanpassingen zouden willen zien. Hieronder is daar meer over te lezen.

Koud of warm. Uit de interviews met de PO docenten blijkt dat deze docenten een

combinatie van een koude en een warme overdracht het meest geschikt vinden. De respondenten zijn van mening dat de twee overdrachten elkaar versterken. Op de vraag of een koude overdracht voldoende zou kunnen zijn, wordt door docent 2 geantwoord:

“Nee, ik zou wel een warme overdracht houden want sommige dingen bespreek je niet in zo’n document. En dat is maar goed ook, want anders krijg je daar gewoon echt, ja gezeik mee. Sommige dingen moet je gewoon niet hierin zetten. Je moet zo’n schaduwdocument hebben, maar ja. Daarom kan je dat beter gewoon inderdaad bij de warme overdracht even zeggen “(Interview 2).

Toch speculeren twee docenten over het werken met alleen een koude overdracht. Zo denken deze respondenten dat een koude overdracht wel voldoende zou kunnen zijn wanneer de ouders het OKR niet te lezen krijgen.

“En ik deel de informatie vanuit mijn professionele blik die ik heb op het kind dat bij mij in de klas zit. En daar zijn ouders niet bij. Wat ouders vaak lastig vinden is als jij op dat moment een kritische blik werpt op hun kind. Want dan gaan ze gelijk de verdediging in, want thuis kunnen ze het allemaal wel. Waarom laten ze het dan niet op school zien. Dus ja, ik zou zeggen dat ik in principe dus de ouders daar niet bij nodig heb. Want ouders kunnen hun deel, je zou het dus in tweeën kunnen splitsen. Dan zou je kunnen zeggen: ouders leveren een vragenlijst in die het VO beschikbaar stelt.”

Overkoepelend geven de respondenten de voorkeur aan een koude en warme overdracht, om ervoor te zorgen dat alle belangrijke informatie bij de VO school terecht komt.

Eénrichtingsverkeer. Een negatief punt aan het OKR, volgens de respondenten, is dat het document éénrichtingsverkeer is. Daar bedoelen de PO docenten mee dat zij over het algemeen geen terugkoppeling over een leerling krijgen. Een uitzondering hierop zijn leerlingen waar op de VO school niet goed mee gaat waardoor de VO leerkrachten extra

informatie nodig hebben. Volgens de respondenten zou een terugkoppeling, in de vorm van feedback, kunnen helpen om in het vervolg een passender OKR te schrijven. Docent 1 vindt dat de VO school het volgende terug moet koppelen:

“Van kijk, jullie hebben HAVO gegeven maar hij is op VWO geslaagd. Of hij is afgezakt naar VMBO TL maar hij heeft nu wel zijn diploma. Ik vind dat eigenlijk na het eerste brugklasjaar. Het geeft ons een bevestiging dat wij onze inschatting goed doen. Ik zou die terugkoppeling wel meer willen zien, vooral voor onze professionalisering” (Interview 1).

Daarnaast zou deze terugkoppeling de docenten meer kunnen leren over het type onderwijs op de VO school. Docent 2 zegt hierover: “Want dan kan ik denken van, op die school zie je over het algemeen wel dat de kinderen het redden. En die school is het wat minder, is het onderwijs net iets anders of niet geschikt voor dat kind” (Interview 2).

Werking programma. De respondenten zijn van mening dat het invullen van het OKR meer tijdrovend is doordat sommige zaken binnen Onderwijs Transparant niet goed of onlogisch werken. Voorbeelden van onlogische zaken die genoemd worden zijn: het automatisch bijladen van documenten die de PO docent niet wilt delen, het missen van bepaalde opties (bijvoorbeeld een optie om voor havo/vwo te kiezen als adviesniveau) en het belang van een fysieke handtekening terwijl het document digitaal is.

Daarnaast hebben de respondenten ook suggesties om de werking van het OKR te verbeteren. Zo zouden richtlijnen, zoals succeszinnen, bij het schrijven helpend kunnen zijn. “Het enige, weet je nog dat we op de PABO had je dat gele boekje van handelingsgericht werken, daar stonden ook van die succeszinnen weet je wel. Dat zou misschien ook een optie zijn om misschien daar mee te helpen. Als ik naar mezelf kijk, zou ik wel behoefte hebben aan zo'n boekje met wat van die goede oneliners om over kinderen te schrijven. Dat helpt voor datgene waar ik echt door merkt dat het lang

duurt. Bij mij is omdat ik gewoon mooie creatieve teksten wil schrijven” (Interview 6).

Daarnaast zou een uitleg bij bepaalde begrippen, volgens docent 1, helpend kunnen zijn bij het schrijven van het OKR. Bijvoorbeeld: ‘Wat wordt er gezien als taakgericht werken?’

Gebruik OKR door VO. Een terugkerend punt in alle interviews is de vraag of het OKR wel gelezen wordt door de VO school. De docenten twijfelen over twee punten: ‘Wordt het OKR door iemand op de VO school gelezen?’ en ‘Wordt het OKR door de mentor gelezen?’ De respondenten vinden het belangrijk om hun leerlingen goed over te dragen aan de VO school. Docent 6 zegt hierover:

“Maar goed ze hebben acht jaar op school gezeten je hebt één keertje zo'n moment waarop je dat moet doen. Een halfuurtje met de ouders en het kind zit en een goed advies geven. En dan hopelijk het kind een beetje in het zonnetje zet. Dan vind ik dat wel prima” (Interview 6).

Het valt de respondenten op dat de middelbare scholen het OKR slecht lezen.

“En het valt mij wel op dat middelbare scholen het over het algemeen slecht lezen. Dat merk je met name bij de warme overdracht, dan vragen ze gewoon weer opnieuw naar de bekende weg die je eigenlijk al beschreven had” (Interview 5).

Deze bevinding wordt door meer PO docenten gedeeld, dit maakt dat PO docenten zich afvragen of het uitgebreid invullen van het OKR wel nodig is.

Ouders. Uit alle interviews met PO docenten is gebleken dat ouders een grote invloed hebben op de informatie die overgedragen wordt. Ouders mogen de PO docent vragen om bepaalde zaken uit het OKR te verwijderen. Vier respondenten geven aan vaak gehoor te geven aan de wens van de ouders. Daarnaast verwoorden PO docenten informatie voornamelijk positief binnen het OKR omdat docenten anders de kans lopen dat de ouders

niet akkoord gaan met de informatie die gedeeld moet worden. Docent 2:

“Ja, dat gebeurt wel eens en soms kom ik ze tegemoet. Dan denk ik van ja, soms gaat het om hele kleine dingen en dan denk ik van ja weet je: *pick your battles*. Als jullie dit willen, prima. Dan zeg ik: nou dan passen we dat toch aan en dan is dat prima” (Interview 2).

De invloed van de ouders is zo groot dat deze PO docent zelfs aangeeft het document deels richting de ouders te schrijven:

“Dus ik heb inderdaad wel vaak ouders die tegenover me zitten van nou wauw wat heb je mijn kind goed omschreven, wat heb je het goed gezien. Weetje dan heb je gewoon al een goede band met ouders ook en ik krijg van daar uit een prima jaar tegemoet” (Interview 2).

Hoewel vier respondenten aangeven zaken te verwijderen op verzoek van de ouders, heeft docent 5 hier een andere mening over: “En ik deel de informatie vanuit mijn professionele blik die ik heb op het kind dat bij mij in de klas zit. En daar zijn ouders niet bij” (Interview 5). Deze docent geeft aan dat hij belangrijke zaken niet verwijdert omdat dit zijn professionele blik op het kind is.

De VO docenten

Positief. Alle geïnterviewde VO docenten spreken positief over de opzet van het OKR: “De opzet vind ik eigenlijk heel goed. Als je een leeg OKR zou pakken dan denk ik dat daar goed over nagedacht is, dan worden juist alle aspecten die belangrijk zijn gevraagd zeg maar” (Interview 11). Zo zegt VO docent 4: “Ik vind het qua presentatie van alle gegevens, vind ik het een prima medium. Maar dat is ook het enige wat ik erover vind” (Interview 10). De docenten komen goed rond met de informatie die zij in het OKR kunnen lezen. Er zijn zaken die VO docenten missen, dit ligt echter niet aan de opzet van het OKR. Hier wordt hieronder op teruggekomen.

Koud of warm. De VO docenten vinden de combinatie van een koude en een warme overdracht een goede combinatie. De warme brengt de zogenoemde ‘scherpe randjes’ boven water. Gevoelige informatie die niet benoemd wordt in het OKR, wordt besproken tijdens de warme overdracht. Een gevoelig punt kan bijvoorbeeld de relatie tussen de ouders zijn. VO docent 5: “Ik heb ook wel eens gehad dat ouders inderdaad bewust stukjes niet vertellen. Ja, dat werkt eigenlijk niet, want uiteindelijk kom je daar toch achter of merk je toch dat er dingen zijn” (Interview 11). Ook is een warme overdracht nuttig om bepaalde zaken, zoals het advies, op te helderen. “Nou we hebben bijvoorbeeld wel eens gehad dat iemand bijvoorbeeld is aangemeld op VWO. Maar bijvoorbeeld op de CITO scores echt mavo advies scoort. Dus dan gaan wij doorvragen nou ja waarom is die toch op VWO geplaatst?” (Interview 12). Er is echter binnen het OKR wel een gelegenheid om dit op te helderen volgens een respondent (Interview 4).

Op de vraag of een warme overdracht voldoende zou kunnen zijn, antwoordt VO docent 2 als volgt: “Nou ik weet niet of dat fijn zou vinden, want ik vind het toch wel heel fijn om af en toe heel even in het dossier te kunnen kijken” (Interview 3). VO docenten geven dus aan dat het wel erg fijn is om belangrijke informatie op papier te hebben en tegelijkertijd een warme overdracht te hebben om deze informatie aan te vullen.

Gebruik OKR door VO. Op alle geïnterviewde scholen wordt het OKR ten minste door één persoon gelezen. Wel zoeken de meeste VO docenten voornamelijk naar bijzonderheden binnen het OKR.

Op de volgende twee scholen lezen de mentoren het OKR niet zelf. VO docent 6 zit in de aannamescommissie van haar school (Interview 12). De aannamescommissie leest alle OKR's en maakt daar een begeleidingsvraag en een kort verslag bij. Dit gaat vooral over leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. Omdat de aannamescommissie een screening doet van alle nieuwe leerlingen, is het volgens deze school effectiever om de

mentoren niet het OKR maar het verslag te laten lezen. Naast de mentor geven nog veel meer docenten les aan de nieuwe leerlingen. Hier wordt door VO docent 6 het volgende over gezegd: “Maar ik merk soms wel eens als ik vraag aan de lesgevende docenten van mijn, van mijn klas als ik iets rondmail of kijk, als ik zeg kijk in Magister. Dat dat vaak niet wordt gedaan”. Op de VO school College de Heemlanden leest de begeleider passend onderwijs (orthopedagoog) alle dossiers (Interviews 8 en 9). Alleen belangrijke informatie wordt via een Excel bestand met de mentoren gedeeld.

De andere respondenten geven aan dat de mentoren op hun school zelf het OKR lezen. Op het Houtens schrijven alle mentoren zelf een samenvattend verslag over de leerling voor de rest van de docenten (Interview 10). Dit verslag gaat vooral in op de ondersteuningsbehoeften van de leerling. VO docent 5 leest ook zelf alle OKR's, wel vermeld zij hierbij dat zij mentor is van een leerwegondersteuningsklas (Interview 11). Zij kijkt vooral naar het sociaal-emotionele van de leerling. De leerachterstand van de leerling is alleen belangrijk wanneer er extra hulpmiddelen nodig zijn. Wel vermeldt deze docent erbij dat de OKR's op het laagste niveau van vmbo, leerwegondersteuning, misschien nauwkeuriger gelezen worden. VO docent 1 leest alle dossiers zelf: “Ja ik ken de kinderen verder niet, ik heb ze niet gezien. Maar ik wil me wel inlezen van te voren. Dan noteer ik altijd wat dingen die daarin staan” (Interview 7). Wat opvalt, is dat VO docent 1 het OKR leest om de leerling te leren kennen. Alle andere respondenten zoeken binnen het OKR naar bijzonderheden over de leerling.

Hoeveelheid informatie. Een negatief punt vanuit de VO docenten is de grote hoeveelheid informatie die overgedragen wordt. Zo ontvangen VO docenten vaak veel informatie over leerlingen waar weinig bijzonders mee is. Sommige docenten zijn dan ook van mening dat belangrijke informatie hierdoor ondergesneeuwd raakt. VO docent 4 zegt hierover:

“En ik denk dat eigenlijk nog veel meer, bij al die testen en die verslagen van testen. En dat er dan weer een orthopedagoog heel druk is geweest met een verslag maken. Maar als het nou de bedoeling zou hebben om handelingsadviezen aan de meester of juf mee te geven, dan vind ik het weer anders. Maar het is heel vaak alleen maar voor verantwoording of geld of wat dan ook” (Interview 10).

Opvallend is dat VO docenten wel aangeven het dat ze het liefst veel informatie over leerlingen ontvangen om zo een duidelijk beeld over deze leerling te schetsen.

In sommige gevallen ontvangt de VO school juist te weinig informatie. VO docent 1 zegt hier het volgende over: “Ja wat je mist in zo’n rapport. Want de ouders lezen dat natuurlijk ook. En ouders moeten er ook voor tekenen. Dus niet alle scherpe opmerkingen zullen erin staan” (Interview 7). Wanneer ouders veel zaken uit het OKR laten aanpassen, kan het zo zijn dat de VO school te weinig informatie ontvangt.

Discussie

Conclusie

Uit onderzoek van de onderwijsinspectie blijkt dat de overstap van PO naar VO minder goed verloopt dan voorheen (Bosch et al., 2008). Dit terwijl een goede overgang juist erg belangrijk is voor het onderwijstraject van de leerling (Oberon, 2011). 60 Procent van de leerlingen in het derde leerjaar zit nog op het adviesniveau (Van Rooijen et al., 2017). Eén van de redenen hiervoor is de informatieoverdracht van PO naar VO. Een warme overdracht maakt de overgang enorm tijdrovend (Oberon, 2011) maar ook waardevol omdat er extra aandacht besteed wordt aan de kindkenmerken en handelingsadviezen (Inspectie van Onderwijs, 2015). Deze twee redenen gaven de aanleiding voor dit onderzoek. Dit onderzoek beschrijft de volgende vraag: *Hoe ervaren docenten PO en VO de informatieoverdracht bij de transitie van een leerling van PO naar VO wanneer ze (enkel) grensobjecten gebruiken?*

Binnen dit onderzoek is het grensobject OT bekeken, hierin schrijven de docenten een OKR. Dit object voldoet aan de drie kenmerken van een grensobject. Het object is flexibel in interpretatie, het object wordt door de gebruikers zelf op maat gemaakt en object wordt binnen de scholen op één zelfde manier gebruikt. De PO docenten schrijven het OKR, de VO docenten lezen het OKR. Uit de gesprekken met docenten blijkt dat zowel de PO als de VO het werken met OT voornamelijk positief ervaren. Een belangrijke bevinding is dat zowel PO als VO docenten het gesprek tussen de groep 8 docent en de VO school, de warme overdracht, als waardevol ervaren. Deze gesprekken lichten voornamelijk punten toe die in het OKR niet naar voren komen. De Inspectie van Onderwijs (2018) voorspelde al dat de warme overdracht gebruikt wordt om de zachte kenmerken van de leerling toe te lichten. Uit de interviews blijkt dat naast de zachte kenmerken, de scherpe randjes, zoals een lastige thuissituatie, boven water komen. Wel wordt er ook veel informatie herhaald tijdens de warme overdracht, omdat de VO docent in veel gevallen het OKR niet gelezen heeft.

Het OKR kan op verschillende punten aangepast worden. Zo is het OKR voornamelijk éénrichtingsverkeer, vijf PO docenten zouden graag een terugkoppeling, in de vorm van feedback, willen om in het vervolg een beter advies te kunnen geven. Daarnaast blijkt dat kleine aanpassingen, zoals richtlijnen voor het schrijven en minder bijgevoegde documenten, het document kunnen verbeteren. Zowel de PO als VO docenten spreken over de grote invloed van ouders binnen de overdracht. De Inspectie van Onderwijs (2018) en van Rooijen (2017) vermelden dat ouders voornamelijk invloed hebben op de overgang doordat impliciete aannames, zoals opleidingsniveau van ouders, een invloed hebben op het adviesniveau van de leerling. Echter is deze bevinding niet teruggekomen uit de interviews. Wel geven VO docenten aan belangrijke informatie te missen als gevolg van de invloed van ouders. Terwijl sommige VO docenten aangeven dat ze in sommige

gevallen juist teveel informatie ontvangen. Hierdoor raakt belangrijke informatie ondergesneeuwd. Samenvattend, ervaren docenten het werken met OT positief, toch kunnen enkele aanpassingen het document verbeteren. Op dit moment vinden de respondenten een combinatie van een warme en een koude overdracht het mooist. Of een verbeterd document de warme overdracht onnodig maakt is nog onduidelijk.

Discussie

Er is geconcludeerd dat OT een grensobject is. Terwijl het grensobject op zichzelf niet de gehele overgang faciliteert, er is namelijk een warme overdracht nodig. Een grensobject wordt door de gebruikers zelf op maat gemaakt. In dit geval beslissen de PO docenten zelf welke en hoeveel informatie zij delen. Toch kan er niet alleen gebruik gemaakt worden van het grensobject bij de overgang van PO naar VO. Er wordt teveel informatie geschreven en ouders hebben invloed op de informatie die gedeeld wordt. Daarom is er een warme overdracht nodig om bepaalde zaken op te helderen. Docenten zouden wellicht meer richtlijnen moeten hebben bij het schrijven van het OKR en minder gelegenheid moeten hebben om het object zelf op maat te maken. Dit zou de werking van het grensobject kunnen optimaliseren.

Een veelbesproken punt tijdens de interviews is de twijfel van PO docenten over het lezen van het OKR. Sommige PO docenten hebben zelfs ervaring met VO docenten die zich tijdens de warme overdracht niet ingelezen hebben. De VO docenten geven echter aan dat zij alle OKR's lezen. Wel blijkt uit de interviews dat het OKR vaak maar door één persoon binnen de school gelezen wordt. De VO docenten geven allemaal aan de vier vlakken, met sociaal-emotionele en cognitieve informatie over de leerling, belangrijk te vinden. Toch wordt binnen deze vlakken veelal gezocht naar bijzonderheden over de leerling en andere zaken waarbij de leerling hulp nodig heeft. Deze zaken worden enkel gedeeld met de mentor en soms met andere docenten die de leerling lesgeeft. Volgens

Oberon (2011) kunnen grote hoeveelheden informatie afleiden van de kern van de zaak. Hoewel de VO docenten aangeven alles te lezen, kan je je afvragen hoeveel waarde ze hechten aan alle informatie over leerlingen zonder bijzonderheden. Deze informatie wordt namelijk nauwelijks gedeeld met de docenten die de leerling lesgeven en soms zelfs nauwelijks met de mentor van de leerling. Een belangrijke vraag om te stellen is daarom of de VO school wel gebaat is bij deze grote hoeveelheden informatie.

Een ander aandachtspunt is persoon aan wie het OKR gericht is. Wat logischerwijs de VO school zou moeten zijn. Toch laten verschillende docenten doorschemeren dat zij het OKR gebruiken om de leerling in het zonnetje te zetten of om indruk te maken op de ouders. Het is belangrijk om je af te vragen of de grote hoeveelheid informatie ook vermeld zou worden als de ouders het OKR niet zouden lezen. Of dat bepaalde informatie juist wel vermeld wordt als de ouders het OKR niet lezen. Ouders hebben namelijk veel invloed op de inhoud van de informatie die binnen het OKR overgedragen wordt. Zo moeten ouders toestemming geven om het OKR met de VO school te delen en geven soms voor belangrijke informatie volgens de PO school, maar voor de leerling belastende informatie, geen toestemming. In sommige gevallen wordt deze informatie gedeeld bij de warme overdracht. Dit is dan ook één van de redenen waarom een warme overdracht onmisbaar is volgens de docenten. Om de invloed van ouders te verminderen zouden ouders het OKR niet meer moeten lezen. De informatie in het OKR is immers de professionele blik van de docent. Een tegemoetkoming zou kunnen zijn dat de ouders ook een klein formulier mogen invullen over hun kind.

Implicaties. De bovenstaande punten leiden tot een aantal vragen voor meer onderzoek. Zo is er al eerder onderzocht dat ouders impliciet, via hun opleidingsniveau invloed hebben op de overgang (Inspectie van Onderwijs, 2018). Uit dit onderzoek blijkt dat ouders ook expliciet invloed uitoefenen op de overgang doordat ze invloed hebben op

de informatie die overgedragen wordt aan de VO school. Een volgend onderzoek zou kunnen uitzoeken waarom de ouders zoveel invloed hebben binnen de overgang. Is dit te danken aan het Nederlandse schoolstelsel waar docenten wellicht (te) veel naar de mening van ouders moeten luisteren? Moet er niet alleen naar de professional, in dit geval de groep 8 docent, geluisterd worden?

Daarnaast moet er onderzocht worden hoe de overdracht verloopt wanneer enkel zaken zoals leerachterstanden, gedragsproblemen en hulpvragen besproken worden binnen het OKR. Dit zijn namelijk de zaken waar nu voornamelijk naar gekeken wordt. Deze informatie zou aangevuld kunnen worden met bijvoorbeeld de CITO uitslagen. De mogelijkheid bestaat dat de belangrijke informatie op deze manier beter naar voren komt in het OKR en de VO school minder vragen heeft tijdens de warme overdracht. Bosch et al. (2008) geven echter aan dat de huidige overgang ook niet voldoet voor leerlingen met leer- of gedragsproblemen. Dit is opvallend omdat er juist naar deze informatie gekeken wordt binnen het OKR. Waarom de overdracht voor deze leerlingen niet goed verloopt, moet verder onderzocht worden. Daarnaast zou er onderzocht kunnen worden of de informatie die door de VO school als belangrijk wordt gezien, per niveau (vmbo, havo of atheneum) verschilt. Door hierop in te spelen, kan elke school de informatie ontvangen die zij waardevol vinden en wordt het OKR meer school specifiek.

Een ander struikelpunt in de informatiestroom tussen de PO school en VO school is de grote hoeveelheid informatie. Uit analyse van de opzet van het OKR blijkt echter dat er ook veel gelegenheid is om grote hoeveelheden informatie mee te sturen. De PO docenten moeten naast de vier vlakken ook nog elf vragen over de leerling beantwoorden en enorm veel documenten met betrekking tot CITO toetsen en andere onderzoeken bijvoegen. Het is daarom mogelijk dat het huidige OKR docenten stimuleert om zo veel mogelijk informatie over het kind te delen. Terwijl door grote hoeveelheden informatie, belangrijke

informatie juist ondergesneeuwd raakt. Of de opzet van het OKR daadwerkelijk de reden is voor het delen van deze grote hoeveelheden informatie, moet verder onderzocht worden.

Daarnaast zou een terugkoppeling volgens de PO docenten een waardevolle aanvulling op het object zijn. Het geven van feedback tussen leraren is essentieel voor het leren (Thurlings, Wassink, Bastiaens, Stijnen & Vermeulen, 2010). Uit onderzoek bleek dat de kwaliteit van deze feedback de opbrengst van het leerproces bepaald. Als de PO docenten een terugkoppeling in de vorm van feedback van de VO school ontvangen, zou dit een positieve invloed kunnen hebben op hun leerproces. Hierdoor kunnen docenten het OKR zo leren schrijven dat alleen nuttige informatie besproken wordt. In een volgend onderzoek zou onderzocht kunnen worden hoe deze terugkoppeling vormgegeven moet worden. Meer onderzoek zou uit moeten wijzen of door bovenstaande aanpassingen een koude overdracht voldoende kan zijn.

Limitaties. Binnen dit onderzoek is er gesproken met twaalf docenten. Wanneer er meer respondenten geïnterviewd worden, is het resultaat meer betrouwbaar. Echter wordt er binnen dit onderzoek gezocht naar de ervaringen van docenten. Een interview is het meest passend om zoveel mogelijk verschillende ervaringen te delen. Volgens Brinkmann en Kvale (2015) wordt dit namelijk gebruikt om bepaalde thema's uit de wereld van de respondent te begrijpen. Interviews zijn namelijk meer tijdrovend dan bijvoorbeeld vragenlijsten. Een logisch vervolg is daarom een kleiner aantal respondenten. Nu geconcludeerd kan worden dat een groot aantal bevindingen door de respondenten gedeeld wordt, zou een volgend onderzoek dit verder kunnen onderzoeken door middel van bijvoorbeeld een vragenlijst.

Een andere limitatie binnen dit onderzoek is dat het is uitgevoerd binnen scholen in Houten, IJsselstein, Nieuwegein, Zeist en Utrecht. Dit zou een invloed kunnen hebben

gehad op de resultaten. Binnen dit onderzoek is er alleen met PO scholen uit Houten en Utrecht gesproken. Het is mogelijk dat scholen in andere plaatsen de leerlingen op een andere manier beschrijven binnen het OKR. Ook zou de invloed van ouders uit de relatief welgestelde gemeenten Houten en Utrecht hoger kunnen zijn dat de invloed van ouders in bijvoorbeeld Nieuwegein.

Een gevaar van interviews zijn sociaal gewenste antwoorden (Male, 2016). Het zou zo kunnen zijn dat scholen een positief beeld willen afgeven over hun systeem en daarom hun antwoorden positiever verwoorden. Bijvoorbeeld wanneer de VO scholen gevraagd wordt in hoeverre zij het OKR van elke leerling lezen. Ook het humeur of een recente positieve of negatieve ervaring van de docent kan invloed gehad hebben op de resultaten. Wanneer een PO docent recent een negatieve ervaring met een VO docent heeft gehad tijdens, bijvoorbeeld, de warme overdracht. Zou dit het beeld van de docent op de VO school negatief beïnvloed kunnen hebben.

Concluderend kan gezegd worden dat de respondenten een warme overdracht nog als een essentieel onderdeel van de overgang zien. Wel blijkt uit de interviews dat alle respondenten zich in willen zetten voor een goede overgang voor de leerling. Om het OKR te verbeteren moeten er nog verschillende stappen gezet worden. Wanneer er meer onderzoek gedaan wordt, en alle docenten zich net zo inzetten voor de leerlingen als de geïnterviewde docenten, is de kans aanwezig dat OT in de toekomst de samenwerking tussen de PO school en de VO school volledig faciliteert.

Literatuurlijst

- Akkerman, S., & Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of educational research*, 81(2), 132-169.
- Azouagh, A. (2017). *Schoolloopbanen nieuwkomers*. Geraadpleegd van <https://www.lowan.nl/wp-content/uploads/2017/04/Onderzoeksrapport-schoolloopbaan-nieuwkomers.pdf>
- Barrett, M., & Oborn, E. (2010). Boundary object use in cross-cultural software development teams. *Human Relations*, 63(8), 1199-1221.
- Bosch, M., Konermann, J., de Wit, C., Rutten, M., & Amsing, M. (2008). Passende overgang. *Een verkenning naar de stand van zaken rond de overgang tussen primair en voortgezet onderwijs*.
- Bowen, G. A. (2006). Grounded theory and sensitizing concepts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(3), 12-23.
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2015). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Geraadpleegd van [https://books.google.nl/books?hl=en&lr=&id=bZGvwsP1BRwC&oi=fnd&pg=PR1&q=Brinkmann,+S.,+%26+Kvale,+S.+\(2015\).+InterViews:+Learning+the+craft+of+qualitative+research+%09interviewing:+Sage+Publications,+Incorporated.&ots=q7LKtfotLe&sig=XxKZRbcsogqG7lBA--QfhyqFwXU&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.nl/books?hl=en&lr=&id=bZGvwsP1BRwC&oi=fnd&pg=PR1&q=Brinkmann,+S.,+%26+Kvale,+S.+(2015).+InterViews:+Learning+the+craft+of+qualitative+research+%09interviewing:+Sage+Publications,+Incorporated.&ots=q7LKtfotLe&sig=XxKZRbcsogqG7lBA--QfhyqFwXU&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
- Bronkhorst, L., & Akkerman, S. (2016). At the boundary of school: Continuity and discontinuity in learning across contexts. *Educational Research Review*, 19, 18-35.
- Bronkhorst, L., Wansink, B., & Zuiker, I. (2019). *Objecten zijn wel een ding. De rol van (boundary) objecten in grensoverbrugging tussen onderwijspraktijk en -onderzoek*. Geraadpleegd van <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/larike/KtbxLwHDkcNQTQCbzglrBVqDbN>

XhjmlVV? projector=1&messagePartId=0.1

D'Hulster, L. (2015). *Het discours omtrent de DSM en de kritieken erop: een discursieve analyse van semigestructureerde interviews afgenomen bij clinici werkzaam in de Vlaamse geestelijke gezondheidszorg*. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/216/647/RUG01-002216647_2015_0001_AC.pdf

Dogan, I., Visschier, K. (2017). *Gepersonaliseerd onderwijs Innova*. Geraadpleegd van <https://hbo-kennisbank.nl/details/saxionhogeschool:64104A85-168D-497B-97EE481F5BE3B2C0>

Evers, F., Dekkers, P., Leget, H., & Lockefer, W. (2013). *Ict in de informatiehuishouding rond passend onderwijs*. Geraadpleegd van https://www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Ict_in_de_informatiehuishouding_rond_passend_onderwijs.pdf

Inspectie van Onderwijs. (2015). *Overstappen in Eindhoven. Een onderzoek naar de knelpunten en succesfactoren bij de overgang van PO naar VO*. Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2015/02/16/overstappen-in-eindhoven>

Inspectie van het Onderwijs. (2018). *Kansen (on)gelijkheid bij de overgangen PO-VO*. Geraadpleegd van file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/Kansen-on-gelijkheid_bij_de_overgangen_po-vo.pdf

LeBreton, J. M., & Senter, J. L. (2008). Answers to 20 questions about interrater reliability and interrater agreement. *Organizational research methods*, 11(4), 815-852.

Lee, C. P. (2007). Boundary negotiating artifacts: Unbinding the routine of boundary objects and embracing chaos in collaborative work. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 16(3), 307-339. DOI: 10.1007/s10606-007-9044-5

- Male, van, J. (2016). Methoden en technieken in kwalitatief onderzoek. *Tijdschrift Kwalon*, 16(2).
- Ministerie van Onderwijs. (2018). Kansen vergroten bij de overgang po-vo. Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/overgang/kansen-vergroten-bij-de-overgang-po-vo>
- Oberon. (2011). *Verbetering informatieoverdracht PO/VO*. Geraadpleegd van <https://www.vanponaarvo.nl/wp-content/uploads/2014/10/handreiking-verbetering-po-vo.pdf>
- PO-Raad, AVS, & VO-raad. (2011). *Effectief Schakelen: verbeteren van de informatieoverdracht tussen PO en VO*. Geraadpleegd van <https://www.vanponaarvo.nl/wp-content/uploads/2014/10/110223-Advies-Informatieoverdracht-PO-VO-DEF.pdf>
- Richards, T., & Richards, L. (2008). NVIVO 10. Australia: QSR International Pty.
- Rooijen, van, M., Korpershoek, H., Vugteveen, J., & Opendakker, M. C. (2017). De overgang van het basis-naar het voortgezet onderwijs en de verdere schoolloopbaan. *Pedagogische Studiën*.
- Star, S. L., & Griesemer, J. R. (1989). Institutional ecology, translations' and boundary objects: Amateurs and professionals in Berkeley's Museum of Vertebrate Zoology, 1907-39. *Social studies of science*, 19(3), 387-420.
- Thurlings, M., Wassink, H., Bastiaens, T., Stijnen, S., & Vermeulen, M. (2010). Feedback als cruciale factor voor leerresultaat. *Professionalisering van leraren op de werkplek*, 91.
- Traag, T. (2018). *Leerkrachten in het basisonderwijs*. Geraadpleegd van <https://trendbureaudrenthe.nl/wordpress/wp-content/uploads/2019/02/CBS-2018-Leerkrachten-basisonderwijs.pdf>
- Wenger, E. (2010). Conceptual tools for CoPs as social learning systems: Boundaries,

identity, trajectories and participation. *Social learning systems and communities of practice* (pp. 125-143). Springer, London.

Wester, F. (2004). Analyse van kwalitatief onderzoeksmateriaal. *Huisarts en wetenschap*, 47(12), 122-128. DOI: 10.1007/BF03083688

Bijlagen

Bijlage 1: Brief aan school

Beste heer/mevrouw,

Mijn naam is Dagmar Gaasenbeek. Ik studeer Educational sciences te Utrecht. Op dit moment schrijf ik mijn afstudeeronderzoek over de ervaringen van docenten met de overgang van PO naar VO. Hierbij focus ik mij vooral op de informatieoverdracht van de PO docent naar de VO docent.

De overdracht van een leerling van PO naar VO is namelijk enorm belangrijk en wordt ook veelal besproken in het nieuws. Uit onderzoek blijkt dat 25 procent van de leerlingen in het derde jaar van het voortgezet onderwijs niet meer op het niveau advies van het primair onderwijs zit. Hoewel het niet altijd een probleem is als een leerling op- of afstroomt, is één van de redenen voor het bovenstaande de informatieoverdracht. Ondanks het belang van een goede overdracht, is er weinig onderzoek gedaan naar de ervaringen van docenten tijdens deze overdracht.

Om deze reden zou ik u graag een keer een aantal vragen willen stellen. Het interview zal ongeveer dertig minuten duren en vindt plaats bij u op school, op een door u gekozen tijdstip.

Om een compleet beeld te krijgen van de overgang zou ik ook graag de VO/PO docent willen spreken waar u mee samenwerkt tijdens de overdracht. Daarom zal ik u, mocht u geïnteresseerd zijn, vragen om de namen van de scholen waar uw leerlingen vandaan komen/waar u leerlingen heen gaan.

Of

Om een compleet beeld te krijgen van de overgang zou ik graag zowel de PO docent als de VO docent willen spreken. Op dit moment heeft de VO/PO docent van de (school) aangegeven mee te willen werken aan het interview. Om deze reden zou ik ook u graag willen spreken.

Wanneer u geïnteresseerd bent om mee te werken aan mijn onderzoek kunt u dit laten weten door te reageren op deze mail. U kunt ook bellen naar het onderstaande nummer. Samen zullen we dan een geschikt moment zoeken voor een interview.

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

Dagmar Gaasenbeek

0627564196

Bijlage 2: Informed consent

Naam:

De geïnterviewde geeft aan van de volgende zaken op de hoogte te zijn:

- Ik ben op de hoogte van het doel van het onderzoek.
- Ik weet dat ik mij op elk moment mag terugtrekken uit het onderzoek en kan vragen om mijn gegevens te wissen. Hier hoef ik geen reden toe te geven.
- Ik geef toestemming om mijn gegevens te gebruiken voor onderzoeksdoeleinden van dit specifieke onderzoek.
- Ik heb toestemming gegeven om dit interview vast te leggen door middel van een geluidsopname. Deze geluidsopname wordt enkel voor onderzoeksdoeleinde gebruikt. Citaten kunnen gebruikt worden in de verslaglegging.
- De naam van de school waar ik werkzaam ben en mijn functie, mag gebruikt worden in de verslaglegging.

Datum:

Handtekening:

Bijlage 3: Interviewvragen*Tabel 1. Interviewvragen*

Aanleiding	Bron	Vraag
Inleiding		<ul style="list-style-type: none"> ● Wat vindt u belangrijk bij de overgang van een leerling van PO naar VO? ● Welke rol heeft u binnen de overgang?
Een overdracht kan warm, koud of een combinatie van beiden zijn.	Oberon (2011)	<ul style="list-style-type: none"> ● Hoe ziet de overdracht van PO naar VO er bij jullie op school uit? ● Is het volgens u mogelijk om alleen met een warme overdracht te werken? Hoe zou dit er dan uit gaan zien? ● Is het volgens u mogelijk om alleen met een koude overdracht te werken?

Tijdens een overdracht wordt niet alleen het cognitieve niveau van de leerling overgedragen. Ook motivatie en leerhouding zijn van belang (Oberon, 2011)

Een knelpunt voor de VO scholen is dat zij teveel informatie ontvangen.

Bosch, Konermann, De Wit & Amsing (2008) en Oberon (2011)

Hoe zou dit er dan uit gaan zien?

- PO: Welke informatie wordt er tijdens een overdracht overgedragen? En hoe uitgebreid bent u in uw informatieoverdracht? Kan u een voorbeeld geven van informatie die u overdraagt en de lengte hiervan?
 - VO: Welke zaken vindt u belangrijk om te lezen in het object tijdens de informatieoverdracht? Kunt u een voorbeeld geven hoe deze informatie van pas komt tijdens de schoolcarrière van de leerling?
-

<p>Wanneer een object zo is aangepast dat hij de behoeften van verschillende gemeenschappen vervuld, wordt dit een boundary object genoemd (Star & Greisemer, 1989).</p> <p>Het doel van grensobjecten is dat zij het gedeeld begrip van de betrokkenen vergroten (Lee, 2007).</p>	<p>Star en Greisemer (1989), Lee (2007) & Inspectie van Onderwijs (2018)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Van welke middelen wordt er gebruik gemaakt tijdens een overdracht? ● Voor wie zijn deze middelen van belang? ● In welke mate helpen deze middelen bij de overgang? Kan je hier een voorbeeld bij geven? ● Wordt er informatie verstrekt over deze middelen? Zo ja, wat voor informatie wordt er verstrekt? ● Hoe zou u het liefst zien dat dit object gebruikt wordt? Kunt u hier een voorbeeld bij geven? ● Over welke zaken met betrekking tot Onderwijs Transparant bent u
--	--	---

tevreden bij de
overgang van PO naar
VO?

- Over welke zaken met betrekking tot Onderwijs Transparant bent u ontevreden bij de overgang van PO naar VO?
 - Wanneer u kijkt naar de gehele overgang, over welke zaken bent u dan tevreden?
 - Wanneer u kijkt naar de gehele overgang, over welke zaken bent u dan ontevreden?
 - Zijn er bepaalde grenzen die de overdracht vermoeilijken? Zo ja, kunt u een ervaring vertellen waarbij u last had van deze
-

grens?

Aanvullende informatie

Zijn er nog overige
opmerkingen die u wilt
maken met betrekking tot de
overdracht van PO naar VO?

Bijlage 4: Centrale onderwerpen**Object:**

- Object info PO → Deze informatie verwerkt een PO docent in het object.
- Object info VO → Deze informatie gebruikt de VO docent uit het object. En vindt de VO docent belangrijk om te vermelden.
- Object onnodig PO → Deze informatie vindt de PO docent onnodig
- Object onnodig VO → Deze informatie gebruikt de VO docent niet/nauwelijks.
- Object belangrijk PO → Dit vindt een PO docent belangrijk om te vermelden.
- Object functie VO → Deze functie heeft de VO docent, die het object leest, docent binnen de school.

Warme en koude overdracht:

- w/k PO → Docent PO geeft zijn/haar mening over de combinatie van de warme en koude overdracht.
- w/k VO → Docent VO geeft zijn/haar mening over de combinatie van de warme en koude overdracht.

Positief BO

- Positief BO PO → De PO docent spreekt positief over het boundary object.
- Positief BO VO → De VO docent spreekt positief over het boundary object.

Negatief BO

- Negatief BO PO → De PO docent spreekt negatief over het boundary object.
- Negatief BO VO → De VO docent spreekt negatief over het boundary object.

Positief overgang algemeen

- Positief overgang PO: Dit vindt een PO docent goed werken bij een overgang.
- Positief overgang VO: Dit vindt een VO docent goed werken bij een overgang.

Negatief overgang algemeen

- Negatief overgang PO: Deze zaken werken volgens de PO docent niet wat betreft de overgang.
- Negatief overgang VO: Deze zaken werken volgens de VO docent niet wat betreft de overgang.

Aanpassingen object:

- Aanp. Object PO → Deze zaken zou de PO docent veranderen aan het object.
- Aanp. Object VO → Deze zaken zou de VO docent veranderen aan het object.

Bijlage 5: Interrater reliability*Tabel 2. Interrater reliability*

Concept	Quote
Object	
Functie VO	Geen in dit interview
Geadresseerde	Geen in dit interview
Info PO	<p>Wij als docent moeten dan nog invullen het definitieve eindadvies, brugklatype, dan vullen wij vier kwadranten in over het kind. Dus vier kindkenmerken. Dus cognitief gebied maar ook sociaal emotioneel gebied maar ook relatie tussen docent en andere collega's. Dan vullen wij in over alle andere zaken die eventueel van toepassing zijn, bijvoorbeeld een stoornis, dyslectie. Daar kan je eventueel als dat nodig is, toevoegen wat nodig is. Intelligentieonderzoek etc. Maar eigenlijk zijn die vier kwadranten het belangrijkste want daarin schetsen wij een beeld van de leerling.</p> <p>samenvattend over wat diegenen nodig heeft om optimaal te kunnen leren. Wat positieve maar ook belemmerende dingen daarin zijn. Het contact met klasgenoten, het welbevinden de motivatie dat.</p>

INTERVIEWER: En beschrijf je ook vakspecifieke resultaten?

RESPONDENT: Ik benoem het alleen maar als het relevant is. Als een leerling faalangst heeft wat betreft rekenen dan zet ik het er wel in.

En resultaten door je jaren heen?

RESPONDENT: In principe vanaf midden groep 6 staat het erin, en dat staat begrijpend lezen, rekenen en spelling staat erin. Maar eigenlijk wordt er voornamelijk gekeken naar begrijpend lezen.

Info VO

Geen in dit interview

Ouders

Belangrijk om daar bij te zeggen is dat je in onderwijstransparant onderwijskundige rapporten schrijft van het kind, deze wordt ook meegegeven aan de ouders. Die lezen dat en koppelen terug of ze het er mee eens zijn of niet. Of dat ik eventueel dingen eraf moet halen of erbij moet zetten in overleg met mij. (formulering)

INTERVIEWER: Is jou ervaring dat er dan dingen weg worden gelaten?

RESPONDENT: ja, en daar staan ouders wel tot hun

recht. (weg)

Dat is wel ook wat ik in mijn achterhoofd hou als ik het rapport schrijf. Ik hou in mijn achterhoofd dat ouders dit te lezen krijgen. Dat betekent niet dat ik dingen achterhoudt. Maar je houdt wel rekening met je formulering. (formulering)

INTERVIEWER: Heb je het idee dat je bepaalde dingen afzwakt?

RESPONDENT: Nee dat niet, ik ben meer zoekende in de formulering. (formulering)

PO belangrijk

En dan gaat er dus ook een deel van de volledige schoolcarrière mee?

RESPONDENT: Nee, dat is wel in principe staat wel alles erin en haal ik dingen eruit. Dus ik vind een kom op voor jezelf traject irrelevant om naar de middelbare school te sturen. Ik denk dan, het welbevinden is nu goed voor de leerling dus de middelbare school heeft er nu niets aan dat hij of zij vier jaar geleden een sociaal emotioneel traject doorlopen heeft.

Maar eigenlijk zijn de kindkenmerken, zetten wij op een hogere positie dan de cognitieve resultaten. Dus

de werkhouding, concentratie, probleemoplossend vermogen. Dat zet ik als ik kijk naar bepaald advies boven de resultaten.

Dat denk ik wel. Want ik vind bijvoorbeeld zo'n kind met een autistisch spectrum een stuk interessanter om een overdracht voor te schrijven dan iemand die al acht jaar lang twee scores haalt.

PO lengte

Dat zijn ongeveer ja, het verschilt per leerling, maar de gemiddelde leerling schrijf ik ongeveer 15 tot 20 zinnen per kwadrant.

RESPONDENT: Het is wel, ik moet wel zeggen, het is, het vergt wel echt veel tijd. Ik ben wel 1,5 uur per leerling bezig.

PO twijfel

Ik denk persoonlijk niet dat ze alle dossiers gaan doorspitten.

Dat vraag ik mij soms wel af, is het dan nodig, moet het niet alleen maar voor de vijf kinderen waarvoor ik denk oei daar moeten we nog wel een overdracht voor doen. Maar het kind dat al achter jaar lang een normale doorloop heeft en ik geen bijzondere situaties verwacht op de middelbare school, daar schrijf ik wel 1,5 uur lang een rapport voor. En wordt

dat überhaupt gelezen, dat weet ik niet.

VO leest Geen in dit interview

VO mist Geen in dit interview

VO onnodig Geen in dit interview

Positief BO

PO **RESPONDENT:** Nee ik vind wel dat je er ruimte voor krijgt om toe te lichten wat je wilt zeggen door die vier kwadranten die ik in moet vullen. Dus nee eigenlijk ben ik wat dat betreft, ik heb wel het idee dat ik gewoon mijn zegje kan doen. Als het gelezen wordt, komt het tot z'n recht.

INTERVIEWER: Heb je er lang voor nodig om het onder de knie te krijgen?

RESPONDENT: Nee het is wat dat betreft heel simpel, je klikt gewoon een leerling aan. Ja wat dat betref is het redelijk efficiënt middel om te gebruiken.

VO Geen in dit interview

Negatief BO

PO **RESPONDENT:** Ik ben persoonlijk wel meer een voorstander van warme overdrachten want dan heb je een interactiemoment. Dan kan diegene ook wat

vragen in plaats van dat het één richtingsverkeer is.
 maar ik snap wel dat dit effectiever is. en misschien
 ook minder tijdrovend met reistijd etc.
 (eenrichtingsverkeer)

RESPONDENT: Ja dat denk ik wel. Ja want het is nu
 eigenlijk één richtingsverkeer. (eenrichtingsverkeer)

INTERVIEWER: Nice! Zijn er nog bepaalde zaken
 die zo'n overdracht vermoeilijken? Die je nog niet
 genoemd hebt?

RESPONDENT: Het enige dat ik soms lastig vind is
 dat ik de schoolkeus van de leerling nog niet weet. Ze
 hebben nog geen schoolkeus gemaakt en soms, ik
 weet niet of het verrijkend is of niet maar als ik zou
 weten voor welke school ze kiezen zou ik misschien
 meer richting de school kunnen schrijven. Niet zo
 van hallo Minkema college. Maar meer van
 Minkema biedt dit aan, of Amadeus bied dit aan in
 hun traject en dat kan ik daar iets meer kindspecifiek
 op schrijven. (niet schoolspecifiek)

VO Geen in dit interview

Algemeen

PO positief Geen in dit interview

PO negatief Bijvoorbeeld als wij een keuze hebben gemaakt om

iemand naar de Havo te sturen maar cognitieve
vaardigheden niet laat zien.

VO positief Geen in dit interview

VO negatief Geen in dit interview

Aanpassingen

PO Ik vind dat eigenlijk na het eerste brugklas jaar. Het
geeft ons een bevestiging dat wij onze inschatting
goed doen. Ik zou die terugkoppeling wel meer
willen zien vooral voor onze professionalisering.
(terugkoppeling)

Dus als je een verbeterpunt buiten het object zou
kunnen noemen zou het waarschijnlijk een
terugkoppeling kunnen zijn met waar een leerling nu
is.

RESPONDENT: ja misschien na de brugklas een
cijferlijst bij wijze van spreken. Ik denk dat dat heel
makkelijk te organiseren valt. Met een digitale
omgeving, een paar slimme ict-ers kunnen een
programma maken zodat wij bij wijze van spreken
alleen een cijferlijst krijgen van het eerste jaar en dat
wij even kunnen zien van ohjaa wacht even dit is
zoals wij het hebben ingeschat en zo stat diegene er
nu voor. Dat lijkt mij heel interessant.

(terugkoppeling)

INTERVIEWER: En zijn er nog andere opmerkingen, dingen die jij nog over de overdracht wilt maken. Hoe ziet jou ideale overdracht eruit?

RESPONDENT: Ik denk toch minder administratiewerk. Het is erg tijdrovend. Ik denk dat het toch misschien of telefonisch of toch op een contactmoment 1 op 1. Misschien effectiever is omdat je meer te weten komt over een kind dan alleen het beeld dat je schetst over een OT. Maar het programma zelf is opzich prima. (minder tijdrovend)

Maar er zouden wel meer richtlijnen in moeten zitten, vind ik. Wat vinden wij als school bijvoorbeeld, wanneer je goed bezig bent, wanneer je taakgericht bezig bent. Welke kenmerken horen daar bij?

(richtlijnen)

VO

Warm of Koud

PO w of k

RESPONDENT: Ik ben persoonlijk wel meer een voorstander van warme overdrachten want dan heb je een interactiemoment. Dan kan diegene ook wat vragen in plaats van dat het één richtingsverkeer is. maar ik snap wel dat dit effectiever is. en misschien

ook minder tijdrovend met reistijd etc.

INTERVIEWER: Oke, denk je dat je een overdracht alleen met een warme overdracht kunnen doen?

RESPONDENT: Nee, maar we zouden bij wijze van spreken samen het okr in kunnen vullen. Ik denk dat er absoluut een digitaal middel gebruikt moet worden om de informatie in op te slaan. Het is denk ik wel net iets makkelijker als je er met z'n 2^e voor gaat zitten.

Toevoegingen Geen in dit interview

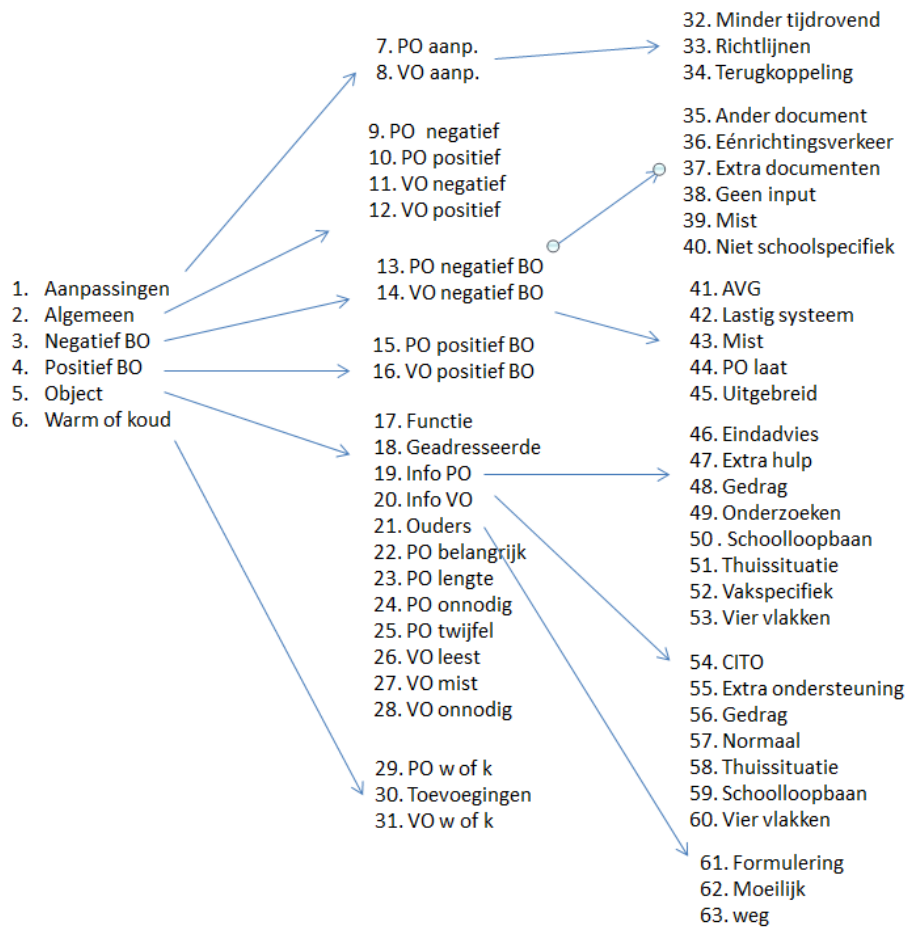
VO w of k Geen in dit interview

Opmerking: Tekstkleur groen is overeenkomst tussen onderzoeker en medestudent Claire

Zwartenkot. Tekstkleur rood is geen overeenkomst tussen onderzoeker en medestudent Claire

Zwartenkot.

Bijlage 6: Codeboom

Bijlage 7: Betekenis concepten*Tabel 3. Betekenis concepten.*

Concept	Uitleg
1. Aanpassingen	De docent noemt zaken die hij of zij aangepast zou willen zien aan het object.
2. Algemeen	De docent noemt algemene positieve of negatieve zaken over de overgang.
3. Negatief BO	De docent noemt negatieve punten over het object.
4. Positief BO	De docent noemt positieve punten over het object.
5. Object	De docent geeft informatie over het object.
6. Warm of koud	De docent geeft informatie over een warme overdracht, koude overdracht of een combinatie hiervan.
7. PO aanp.	De docent van de PO school noemt zaken die hij/zij zou aanpassen aan het object.
8. VO aanp.	De docent van de VO school noemt zaken die hij/zij zou aanpassen aan het object.
9. PO negatief	De docent van de PO school noemt negatieve zaken over de overdracht in het algemeen.
10. PO positief	De docent van de PO school noemt positieve zaken over de overdracht in het algemeen.
11. VO negatief	De docent van de VO school noemt negatieve zaken over de overdracht in het algemeen.

12. VO negatief	De docent van de VO school noemt positieve zaken over de overdracht in het algemeen.
13. PO negatief BO	De PO docent noemt negatieve zaken met betrekking tot het grensobject.
14. VO negatief BO	De VO docent noemt negatieve zaken met betrekking tot het grensobject.
15. PO positief BO	De PO docent noemt positieve zaken met betrekking tot het grensobject.
16. VO positief BO	De VO docent noemt positieve zaken met betrekking tot het grensobject.
17. Functie	De VO docent beschrijft zijn of haar functie binnen de VO school.
18. Geadresseerde	De PO docent beschrijft aan wie hij of zij het OKR richt tijdens het schrijven.
19. Info PO	Deze informatie schrijft de PO docent in het OKR.
20. Info VO	Deze informatie wilt de VO docent ontvangen in het OKR.
21. Ouders	De docent praat over de invloed van ouders binnen de overgang.
22. PO belangrijk	Dit vindt de PO docent belangrijk om over te dragen.
23. PO lengte	De PO docent vertelt hoe lang het OKR ongeveer is en hoeveel tijd hij of zij eraan besteed om het in te vullen.

24. PO onnodig	Deze informatie vindt de PO docent onnodig om te vermelden.
25. PO twijfel	De PO docent spreekt zijn of haar twijfel uit over het feit of de VO school het OKR wel leest.
26. VO leest	De VO school vertelt hoe en door wie het OKR gelezen wordt.
27. VO mist	Deze informatie mist de VO school.
28. VO onnodig	Deze informatie vindt de VO school onnodig om te ontvangen.
29. PO w of k	De docent van de PO school vertelt of ze liever een warme overdracht, koude overdracht of een combinatie van beide heeft.
30. Toevoegingen	De docent vertelt wat een warme overdracht aan een koude overdracht toevoegd.
31. VO w of k	De docent van de VO school vertelt of ze liever een warme overdracht, koude overdracht of een combinatie van beide heeft.
32. Minder tijdrovend	De PO docent noemt aanpassingen die het invullen van het OKR minder tijdrovend maken.
33. Richtlijnen	De PO docent zou richtlijnen met betrekking tot het schrijven van het OKR willen.
34. Terugkoppeling	De PO docent zou graag een terugkoppeling willen over de informatie die zij naar de VO

	school gestuurd hebben.
35. Ander document	De VO school waar de PO school mee samenwerkt gebruikt een ander grensobject.
36. Eénrichtingsverkeer	De PO docent vindt het OKR éénrichtingsverkeer (er wordt geen feedback gegeven).
37. Extra documenten	OT laadt automatisch extra documenten bij die de PO school niet wilt sturen.
38. Geen input	De makers van OT luisteren niet naar de input van de docenten.
39. Mist	Er missen zaken binnen OT waardoor een docent bepaalde informatie niet kan vermelden.
40. Niet schoolspecifiek	De docent weet niet aan welke school hij of zij schrijft en weet daarom niet welke informatie hij of zij moet vermelden.
41. AVG	De AVG regels vermoeilijken de overgang.
42. Lastig systeem	Het systeem is lastig om in te werken.
43. Mist	Er mist bepaalde informatie in het OKR.
44. PO laat	De PO school is laat met het sturen van het OKR.
45. Uitgebreid	Het OKR is naar de mening van de VO docent te uitgebreid.
46. Eindadvies	De PO docent beschrijft het eindadvies van de leerling.

47. Extra hulp	De PO docent schrijft over de extra hulp die de leerling ontvangen heeft op de PO school.
48. Gedrag	De PO docent schrijft over het gedrag van de leerling.
49. Onderzoeken	De PO docent schrijft over extra onderzoeken die op de PO school uitgevoerd zijn bij een leerling.
50. Schoolloopbaan	De PO docent schrijft over de schoolloopbaan van de leerling.
51. Thuissituatie	De PO docent schrijft over de thuissituatie van de leerling.
52. Vakspecifiek	De PO docent schrijft over vakspecifieke zaken.
53. Vier vlakken	De PO docent vult de vier vlakken in OKR in.
54. CITO	De VO docent leest de CITO uitslagen van de leerling.
55. Extra ondersteuning	De VO docent leest of de leerling extra ondersteuning heeft gehad op de PO school.
56. Gedrag	De VO docent leest over het gedrag van de leerling.
57. Normaal	De VO docent leest over leerlingen waar geen bijzonderheden mee zijn.
58. Thuissituatie	De VO docent leest over de thuissituatie van de leerling.

59. Schoolloopbaan	De VO docent leest over de schoolloopbaan van de leerling.
60. Vier vlakken	De VO docent leest de vier ingevulde vlakken/
61. Formulering	De PO docent houdt in zijn of haar formulering rekening met de mening van ouders.
62. Moeilijk	Ouders vermoeilijken de overgang. Bijvoorbeeld door hun mening over het eindadvies.
63. Weg	De PO docent laat bepaalde informatie weg omdat de ouders dit willen.

Bijlage 8: Respondenten

Docent	Onderwijs	School	Functie
Docent 1 (K.)	Primair onderwijs	De Regenboog, Utrecht	Docent groep 8
Docent 2 (J.)	Primair onderwijs	Domincus, Utrecht	Docent groep 8
Docent 3 (E.)	Primair onderwijs	De Zonnewijzer, Houten	Docent groep 8
Docent 4 (C.)	Primair onderwijs	De Zonnewijzer, Houten	Docent groep 8
Docent 5 (M.)	Primair onderwijs	De Aventurijn, Houten	Docent groep 8
Docent 6 (T.)	Primair onderwijs	Beijaard, Utrecht	Docent groep 8
Docent 7 (R.)	Voortgezet onderwijs	Cals, Nieuwegein	Mentor leerjaar 1
Docent 8 (G.)	Voortgezet onderwijs	De Heemlanden, Houten	Afdelingsleider
Docent 9 (F.)	Voortgezet onderwijs	De heemlanden, Houten	Ondersteuningscoördinator

Docent 10 (B.)	Voortgezet	Het Houtens,	Team coördinator leerjaar
	onderwijs	Houten	1
Docent 11	Voortgezet	Cals,	Mentor leerjaar 1
(LA.)	onderwijs	IJsselstein	
Docent 12	Voortgezet	De Breul,	Mentor leerjaar 1
(LO.)	onderwijs	Zeist	

Bijlage 9: FETC**Section 1: Basic Study Information**

1. Name student:

Dagmar Gaasenbeek

2. Name(s) of the supervisor(s):

Larika Bronkhorst & Joris Beek

3. Title of the thesis (plan):

Het gebruik van een grensobject bij de overgang van PO naar VO

4. Does the study concern a multi-center project, e.g. a collaboration with other organizations, universities, a GGZ mental health care institution, or a university medical center?

No
If yes: Explain.

5. Where will the study (data collection) be conducted? If this is abroad, please note that you have to be sure of the local ethical codes of conducts and permissions.

On primary schools and secondary schools in and around Utrecht.

Section 2: Study Details I

6. Will you collect data?

Yes
Yes → Continue to question 11
No → Continue to question 7

7. Where is the data stored?

8. Is the data publicly available?

Yes / No
If yes: Where?

9. Can participants be identified by the student? (e.g., does the data contain (indirectly retrievable) personal information, video, or audio data?)

Yes / No
If yes: Explain.

10. If the data is pseudonymized, who has the key to permit re-identification?

Section 3: Participants

11. What age group is included in your study?

Teachers (adults)

12. Will be participants that are recruited be > 16 years?	No
13. Will participants be mentally competent (wilsbekwam in Dutch)?	Yes
14. Does the participant population contain vulnerable persons?
(e.g., incapacitated, children, mentally challenged, traumatized,
pregnant)	No
15. If you answered 'Yes' to any of the three questions above: Please provide reasons to justify why this particular groups of participant is included in your study.	

Question 13: The participants I want to interview are adult teachers. My opinion is that they can make their own decisions and are mentally competent.

16. What possible risk could participating hold for your participants?

I do not think there is any risk. It is only possible that teachers have a lot of critic on another teacher. (I will not specifically ask about other teachers, but this can happen when a teacher has a lot of emotions about certain situations.)

17. What measures are implemented to minimize risks (or burden) for the participants?

Everyone stays anonymous. I will only ask with which school the teachers work. I will not ask any names.

18. What time investment and effort will be requested from participants?

30 minutes

19. Will be participants be reimbursed for their efforts? If yes, how? (financial reimbursement, travelling expenses, otherwise). What is the amount? Will this compensation depend on certain conditions, such as the completion of the study?

No

20. How does the burden on the participants compare to the study's potential scientific or practical contribution?

When using the outcomes of this study, the outcome can be a small instructional manual about the use of boundary objects.

21. What is the number of participants? Provide a power analysis and/or motivation for the number of participants. The current convention is a power of 0.80. If the study deviates from this convention, the FERB would like you to justify why this is necessary.

(Note, you want to include enough participants to be able to answer your research questions adequately, but you do not want to include too many participants and unnecessarily burden participants.)

12 participants – In my opinion the report (information from PO to VO) do not differ a lot between the schools. I will speak to six PO teachers and six VO teachers to see if this is true. But even if the report differs a lot, twelve teachers can give me a lot of information about it.

22. How will the participants be recruited? Explain and attach the information letter to this document.

With a letter (attached in the appendix)

23. How much time will prospective participants have to decide as to whether they will indeed participate in the study?

After a week I will ask them again to participate.

24. Please explain the consent procedures. Note, active consent of participants (or their parents) is in principle mandatory. Enclose the consent letters as attachments. You can use the consent forms on Blackboard.

The consent is in the appendix.

25. Are the participants fully free to participate and terminate their participation whenever they want and without stating their grounds for doing so? Explain.

Yes. The participant can stop at any moment. I will delete the recordings.

26. Will the participants be in a dependent relationship with the researcher?

No
If yes: Explain.

27. Is there an independent contact person or a general email address of a complaint officer whom the participant can contact?

No

28. Is there an independent contact person or a general email address of a complaint officer whom the participant can contact in case of complaints?

My mentor Larike Bronkhorst

Section 4: Data management

29. Who has access to the data and who will be responsible for managing (access to) the data?

Only me and my supervisor.

30. What type of data will you collect or create? Please provide a description of the instruments.

I will analyze the interviews with Nvivo. My data collection are interviews.

31. Will you be exchanging (personal) data with organizations/research partners outside the UU?

No

32. If so, will a data processing agreement be made up?

Yes / No
If yes: Please attach the agreement.
If no: Please explain.

33. Where will the data be stored and for how long?

The data will be stored till the end of my final rating. After that they will be deleted.

34. Will the data potentially be used for other purposes than the master's thesis? (e.g., publication, reporting back to participants, etc.)

No

35. Will the data potentially be used for other purposes than the master's thesis? (e.g., publication, reporting back to participants, etc.)

No

Bijlage 9: Profielkaarten

Profielkaart 1: Mening Onderwijstransparant – positief PO en VO

	Positief BO systeem	Positief BO in gebruik
PO De regenboog	Dus eigenlijk ben ik wat dat betref, ik heb wel het idee dat ik gewoon mijn zegje kan doen. Als het gelezen wordt, komt het tot z'n recht.	Ja wat dat betreft is het een redelijk efficiënt middel om te gebruiken.
PO Domineus	Maar ik moet zeggen, ik ben tevreden over hoe het werkt hoor. Het is een fijn systeem.	Ik moet zeggen door de jaren heen is het eigenlijk telkens gemakkelijker geworden of in ieder geval, hoe zeg je dat makkelijker in gebruik.
PO De Zonnewijzer		Nou ik vind het sowieso wel een prettig programma om in te werken.
1		
PO De Zonnewijzer		
2		

PO De

Aventurijn

PO De Ja, ik vind het opzich wel prima.

Beiaard

VO Cals Dat is prima, ja het geeft mij het eerste beeld van de

Nieuwegein kinderen. Daar kan ik dan mee verder.

VO De

Wat mij betreft werkt het goed.

Heemlanden

1

VO De Nee opzich vind ik OT prima zoals het werkt.

Heemlanden

2

VO Houtens Ik vind het qua presentatie van alle gegevens, vind ik het een prima medium. Maar dat is ook het enige wat ik erover vind.

VO Cals De opzet vind ik eigenlijk heel goed. Als je een leeg OKR

IJselstein zou pakken dan denk ik dat daar goed over nagedacht is,
dan worden juist alle aspecten die belangrijk zijn gevraagd
zegmaar.

VO De Interviewer: Nee jij komt wel gewoon prima rond met de
Breul informatie die we hebben?
Participant: ja ja.

Profielkaart 2: Mening Onderwijstransparant – negatief + aanpassingen PO

Negatief:	Negatief:	Negatief:	Negatief:	Negatief:	Negatie	Aanpassingen:	Aanpassin	Aanpassingen
Het document	Docent	Docenten	Andere	Document	f:	Terugkoppeli	gen:	:
is	vindt iets	mogen geen	documen	is niet	Sommi	ng (4)	Richtlijne	Wat kan
éénrichtingsver	wat hij of	input op	ten	schoolspecif	ge		n (2)	eruit (2)
keer. (4)	zij moet	object	worden	iek. (1)	scholen			
	invullen	leveren. (1)	automati		gebruik			
	onlogisch		sch		en			

	of het	meegelad	ander
	werkt niet.	en. (1)	object.
	(4)		(1)
PO De	Ja dat denk ik	Nu is het	Het geeft ons
regenboo	wel. Ja want het	een heel	een zouden
g	is nu eigenlijk	algemeen	bevestiging
	één	document	dat wij onze
	richtingsverkeer	die totaal	inschatting
	.	niet	goed doen. Ik
		schoolspecif	zou die
		iek is. Dus	terugkoppeling
		misschien	wel meer
		wil een	willen zien
		Leidsche	vooral voor
		rijn of een	onze
		Minkema of	professionalise
			Maar er
			wel meer
			richtlijnen
			in moeten
			zitten, vind
			ik. Wat
			vinden wij
			als school
			bijvoorbee
			ld,
			wanneer je
			goed bezig

	Amadeus	ring.	bent,
	wel andere		wanneer je
	dingen		taakgericht
	weten.		bent.
			Welke
			kenmerken
			horen
			daarbij?
PO	Ja ik, dat is		Ik zou best
Domincu	natuurlijk een		wel vaak nog
s	beetje het		een
	probleem kijk,		terugkoppeling
	wij krijgen		willen hebben
	natuurlijk nooit		want het is wel
	terugkoppeling.		een
	Tenzij er echt		meerwaarde

een probleem is.

wanneer ik het
weet.

Welke kant
gaan zij een
beetje op en
dan kan je ook
misschien
beter
inschatten met
de adviezen
van: nou ja, de
ervaring leert
dat ze over het
algemeen vaak
daarheen gaan

na een jaar.

Want dan kan

ik denken van,

die school zie

je over het

algemeen wel

dat de

kinderen het

redden. En die

school is het

misschien wat

minder. Is het

onderwijs net

iets anders of

niet geschikt

				voor dat kind.	
PO De	Nee vanwege de	Ja toch wel.	Wat ik	Dus ik hoop	Ik zou het
Zonnewij	AVG mag je	Wat ik nog	onhandig vind	dat er een	liefst voor de
zer 1	niet zeggen dat	zou willen	is al die	manier wordt	kinderen van
	Pietje alleen	veranderen.	handelingspla	gevonden,	van het OKR
	maar vieren	Ik heb nu al	nnen die	waardoor wij	alleen die
	haalt voor	de 71	automatisch	toch als oud	belemmerend
	rekenen en	kinderen	bij door	leerkrachten	e factoren
	alleen maar	uit groep 8.	Parnasyss	kunnen zien	enzo en die
	tienen voor	Ik zou	ingeladen	hoe ze het	CITO's doen.
	geschiedenis.	graag op a,	worden. Want	doen.	Dus het liefst
	Dat vinden we	b of c	wij willen die		alleen het
	jammer want bij	willen	er niet in.		verhaaltje. En
	sommige	klikken.			CITO's en
	kinderen				alle die adres
	twijfelden we				gegevens

gewoon naar	Ja je krijgt	enzovoort,
welk niveau ze	de brief de	dat ouders dat
gaan en dan wil	14 ^e , dus	gewoon zelf
je graag even	dan hoop je	invullen op
een rapport zien	dat als je	het
bijvoorbeeld,	hem erin	aanmeldform
maargoed, ach.	zet. Dat die	ulier.
Je kan er toch	dan doet en	
niets meer aan	dan merk je	Interviewer:
veranderen.	dus dat dat	Ja precies,
	er niet in	dus wat jou
	staat.	betreft kan
		het wel een
		stuk
		compacter?
		Participant:

			Absoluut.
PO De	Er zijn scholen	Ja dan zijn	Je hebt
Zonnewij	die waarbij je op	er gewoon	bijvoorbeeld
zer 2	bezoek kan. Dat	een	het advies
	is ook het Lek	heleboel	wat gegeven
	en Linge en ook	dingen die	moet worden
	het KWC. Dus	gewoon	en dan staat
	dan kan je een	soms	er een
	praatje maken	onlogisch	toelichtingsbo
	met de	zijn.	x. Ja waarom,
	leerlingen en en		wat moet je
	kijken hoe het	Maar soms	toelichten.
	gaat. Maar ja	dus dat je	Het is dit
	vaak komt het	dingen	advies en
	dan gewoon	mist. Dat	that's it. en
	weer niet uit.	scholen dus	toelichten

Want je hebt	ineens	doen we dan
zelf ook van	halverwege	wel in die
alles. Dus dat is	zeggen	vier blokjes
dan soms ook	zoals dus	daaronder.
weer jammer.	bij de	
	Passie. Van	Hier []
	ja we	diagnosticeer
	hebben ook	de stoornis
	een	wordt er dan
	kansklas, ja	gevraagd.
	die mis je	Terwijl je
	dan.	ergens hier
	Ja wat hij	verder terug
	soms ook	staat ook dan
	niet doet is	weer of er
		testen zijn

	bijvoorbeel		afgenomen.
	d als je bij		Dan denk ik
	één		ja.
	bijzonderhe		
	den neerzet		
	dat hij het		
	dan		
	overneemt		
	ofzo.		
PO De	Ja wat ik,	En dan is het	Nou ja
Aventuri	wat ik nog	echt	wat ik
jn	steeds het	vasthouden	ook
	kromme	aan hun eigen	jammer
	vind van	systeem, van	vind, en
	OT. Daar	ja dit mogen	daar
	liepen wij	wij niet, of dit	lopen

nu weer als	doen we niet.	wij ook
school	En toen, werd	wel
tegenaan.	er wel gezegd	eens
Vorig jaar	vanuit PO en	tegenaa
dachten wij	uit het VO	n. Is dat
dat wij de	van ja hallo	je dus,
enige	wij zijn de	scholen
school	opdrachtgever	in
waren die	.	diverse
dus ook		regio's
nog alles		hebben
gingen		hun
uitprinten		eigen
en het		systeem
ouders		.
fysiek		

lieten
inleveren
met
handtekeni
ng. En dat,
en terwijl
je dus een
digitaal
systeem
hebt, want
ik kan met
één klik op
de knop
kan ik een
kind
aanmelden.

PO De	Ik wil	Ik denk dat dat	Als ik naar
Beiaard	gewoon	wel een	mezelf
	werken niet	meerwaarde is	kijk, zou ik
	te	en misschien	wel
	geheimzinn	ook nog een	behoefte
	ig over al	tweede keer	hebben aan
	deze	ook evalueren	zo'n
	gegevens	van joh we	boekje met
	doen.	hebben die	wat van
		overdracht	die goede
		gedaan. Dit is	oneliners
		een dossier dat	gaan die
		we hebben	over
		gegeven. We	kinderen
		hebben nog	schrijven.
		met elkaar	

gesproken.

Hoe gaat het
met dat kind?

Wat stond er
in, heb je er
wat aan gehad.

Zijn we iets
vergeten? Het
zou wel leuk
zijn.

Ja het is wel
extra
werkdruk en
omdat dan te

belasten voor
kinderen waar
het goed mee
gaat.

Profielkaart 3: Mening Onderwijstransparant – negatief VO

Docenten schrijven te uitgebreid of juist niet (5)	PO school is te laat met OT aanleveren	VO docent mist zaken in OT	AVG vermoeilijkt overgang	Het programma werkt lastig
VO Cals Nieuwegein	Sommige scholen zijn heel vervelend, die leveren geen onderwijskundig rapport in. Of het komt later, of je moet er vijf	Ja wat je mist in zo'n rapport. Want ouders lezen dat natuurlijk ook. En ouders moeten er ook voor tekenen. Dus niet alle scherpe	Die komen soms naar voren bij een warme overdracht ja. Ik zeg heel duidelijk soms want ik heb de afgelopen jaren gemerkt, in verband met	

keer om vragen of iets opmerkingen zullen er in de wet van de privacy
 dergelijks. staan. steeds minder meldt.

VO De Interviewer: Ja, de

Heemlanden leerlingen waar niets

1 bijzonders mee is. Is

het daar niet te

uitgebreid?

Participant: Ik denk het

wel, ja ik denk het wel.

VO De In sommige gevallen

Heemlanden mag het wel eens wat

2 uitvoeriger. Dat merk je

wel. De ene

basisschool maakt er

meer werk van dan de

Ja, ik vind

onderwijstransparant

wel af en toe een lastig

stelsel hoor. Ja dat

heeft vooral te maken

met die OPP's maar

andere basisschool.

daar, met het indienen,
en dat is allemaal
verandert, maar dat
heeft, dat heeft weer te
maken met het
samenwerkingsverband
waar wij in zitten.

VO Houtens En ik denk dat eigenlijk
nog veel meer, bij al
die testen en die
verslagen van testen, en
dat er dan weer een
orthopedagoog heel
druk is geweest met een
verslag maken. Maar
als het nou de

bedoeling zou hebben

om handelingsadviezen

aan de meester of juf

mee te geven, dan vind

ik het weer anders.

Maar het is heel vaak

alleen maar voor

verantwoording of geld

of wat dan ook.

VO Cals Soms vind ik dat het

IJselstein inderdaad veels te

uitgebreid is. En soms

is het ook veel te kort.

Ja het wisselt heel erg.

VO De Interviewer: Heb je wel

Breul het idee, dat belangrijke

informatie bijvoorbeeld

ondergesneeuwd raakt

omdat er zoveel in

staat?

Participant: Ja dat denk

ik wel.

Profielkaart 4: Welke informatie vindt de VO leerkracht belangrijk?

	CITO uitslagen (3)	Extra ondersteuning (3)	Thuisituatie (3)	De vier vlakken (3)
VO Cals	Ik noteer de CITO scores,		Bijvoorbeeld, ik noem even wat	Interviewer: Oke dus eigenlijk zowel
Nieuwegein	ik noteer uiteindelijk de tussen CITO scores, op begrijpend lezen en rekenen en dergelijke.		dat de ouders thuis in scheiding liggen. Dan geef ik dat wel door, dat heeft impact op het gedrag van de kinderen.	cognitief als sociaal emotioneel is wel even belangrijk voor u om te weten?

VO De	Altijd op deze			Typering van de leerling kijk ik
Heemlanden	categorieën. TL, BL			altijd naar, dat is voor ons ook een
1	technisch lezen, begrijpend lezen, spelling, inzichtelijk rekenen. Daar staan ze voor. Nou dan krijg je de scores.			hele waardevolle.
	Interviewer: Daar wordt			
	wel naar gekeken, de			
	CITO uitslagen nog?			
	Participant: Ja			
VO De	Ik vind de CITO uitslagen	Dus ik kan nu al kijken van	Kijk gewoon de, wat ik gewoon	En dan sociaal emotionele gronden
Heemlanden	als ze wat langer op	he, welke leerlingen heet wat	fijn vind is dat je even weet in	vind ik ook altijd wel interessant om
2	school zijn ook altijd nog	extra zorg nodig. Welke	wat voor soort gezin het kind	nog eens terug te kijken van, hoe
	wel wat zeggend.	leerling heeft extra	komt. Dus die dingen vind ik	hoe, nou ja wat voor type kind is het

	ondersteuning nodig.	altijd prettig dat dat erin staat.	zegmaar op sociaal emotioneel gebied.
	Die leest het onderwijskundig rapport en kijkt allereerst, welke ondersteuning is er nodig.		
VO Houtens	Lezen we dus wat daar staat aan, aan handelingsadviezen of aan wat je ook maar zou kunnen opschrijven bij een kind. Lezen we dan, en screenen we op onderwijsbehoeften.		Ik ga eigenlijk alleen maar uit op, uit van wat de leraar schrijft over belemmerende factoren of positieve factoren en het niveau, uitspraak over het niveau.
	Ja en we zijn vooral benieuwd van, hoe ga je		

	ermee om? Hoe kan je zo'n		
	leerling helpen?		
VO Cals			Ik wil lezen wat het voor leerling is,
IJselstein			en waar hij tegenaan loopt. En wat
			sterke en zwakke punten zijn.
VO De	Nou waar ik nu vooral naar	Leerlingen die bijvoorbeeld een	Dus iets over de cognitieve functies,
Breul	kijk is welke leerlingen	bijzondere thuissituatie	sociaal welzijn van dat kind. Dat
	hebben extra begeleiding	bijvoorbeeld waar de ouders niet	vind ik altijd wel heel fijn om te
	nodig. Als er staat: er is	meer leven of iemand in een	lezen.
	begeleiding geweest op	pleeggezin. Ja dat wordt ook wel	
	woede of agressie aanvallen.	vaak vermeld.	
	Dan vraag ik aan,		
	bijvoorbeeld de basisschool		
	door naar wat hebben ze al		
	gedaan. En ja hoe kunnen wij		
	zo'n leerling het beste		

begeleiden. Dus vooral echt

de dingen, die, die opvallen.

Profielkaart 5: Deze informatie beschrijft de PO leerkracht.

	Eindadvies	Extra hulp	Onderzoeken	Vakspecifiek	De vier vlakken
PO De regenboog	Wij als leerkracht moeten dan nog invullen het definitieve eindadvies, brugklatype.	Dat denk ik wel. Want ik vind bijvoorbeeld zo'n kind met een autistisch spectrum een stuk interessanter om een overdracht voor te schrijven dan iemand die al acht jaar lang twee scores haalt.	Daar kan je eventueel als dat nodig is, toevoegen wat nodig is. Intelligentieonderzoek etc.	Ik benoem het alleen maar als het relevant is. Als een leerling faalangst heeft wat betreft rekenen dan zet ik het er wel in.	Dan vullen wij vier kwadranten in over het kind. Dus vier kindkenmerken. Dus cognitief gebied maar ook sociaal gebied en ook relatie tussen leerkracht en andere collega's.

PO	Onderwijsniveau zet			Dus op school, wat zie ik	Sociaal-emotioneel en dit is
Domincus	je neer en brugklastypen.			dus puur aan cijfers, CITO's aan intelligentie.	dan cognitief schoolgebied, cognitief meer werkhouding. Dit is sociaal emotioneel hoe ik hem zie. En dit is dan in groepsverband samenwerken.
PO De		Ja dus alleen de	En over intelligentie	We schrijven iets over	Dan schrijven we
Zonnewijzer		bijzonderheden vul ik	onderzoeken als die zijn	een leerprobleem	stimulerende en
1		in bij de	afgenomen, afgelopen	eventueel.	belemmerende factoren op
		onderwijsbehoeften.	twee jaar.		het gebied van cognitie sociaal-emotioneel en gedrag. En dan schrijven we onze zienswijze op het kind, dus of iemand goed in de omgang is met anderen, goed kan samenwerken, goed

tegen zijn verlies kan of
feedback kan hanteren, of ze
mooie cijfers halen, of ze
zelfstandig kunnen werken.

PO De**Zonnewijzer****2**

Dus de leerkracht

moet dat of de

instructiebehoefte is

dit en dat. En

eventuele dingen

omtrent gehoor als

daar iets mee is.

Motoriek, dat moet

natuurlijk ook

aangegeven.

Nou als er dan nog

bepaalde onderzoeken

zijn geweest die van

belang zijn moeten die

toegevoegd worden.

Dan hebben we een

beetje aan het eind nog

specifieke dingen

onderwijsbehoeften die

dan nog even kort

toegelicht moeten

worden. Dus de

leerkracht moet dat of de

instructiebehoefte is dit

en dat.

Dan moet je vier vlakken

invullen omtrent

werkhouding, omtrent

betrokken zijn van bij de

lessen, het sociaal-

emotionele stuk, gedrag naar

ouders, nee naar leerkrachten

en anderen.

Ja en wat we ook nog

doen als kinderen dus
extra hulp afgelopen
drie jaar hebben
gehad, dan moeten we
dan ook allemaal
toevoegen.

**PO De
Aventurijn**

Wij hebben er als school
voor gekozen om, nou
we geven natuurlijk wel
de laatste CITO
resultaten.

Sociale aspecten en ede even
kijken wat werd er nog meer
gevraagd. Ja op cognitief
gebied vullen we het één en
ander in natuurlijk van wat
handig is om de leerlingen
aan te bieden zoals wij dat
doen. Wat hebben leerlingen
nodig om ontwikkeling door
te maken. Wat zijn

belemmerende factoren wat
zijn nou ja factoren die juist
wel stimulerende factoren.

Vooral die vier vlakken zijn
belangrijk voor ons want dat
is zegmaar het rapport dat je
meegeeft en onze mening.
Dat is bindend.

**PO De
Beiaard**

Dat advies dat is
gewoon uitstroom
advies voor
brugklatype.

Want je wilt wel
sommige kinderen
hebben wij een manier
gevonden wat werkt
en dat willen we aan
de middelbare school
meegeven.

Het kan zijn dat
middelbare scholen
denken van joh: Je zegt
dat het gymnasium kind
is maar zijn resultaten
die kloppen niet. En dan
kunnen we ook zeggen
vandaag kijk is naar
groep 6 kijk eens naar
groep 7 in groep 8 is het
nu wat lager. Wij denken
dat het vooral hier mee te
maken heeft.

Profielkaart 6: Wat wordt er met de informatie gedaan?

	PO uit twijfel. Wordt het gelezen?	VO school vertelt of het gelezen wordt.	VO school vertelt wie het document leest.	VO school vertelt wat ze met de informatie doen
PO De regenboog	Ik denk persoonlijk niet dat ze alle dossiers gaan doorspitten.			
PO Domincus	En of de middelbare school ook daadwerkelijk alles helemaal doorleest. Weet ik niet, ik heb soms dat scholen die hebben dan hele teksten bij hebben ze gemarkeerd van ik zie dit en ik zie dat. Sommige scholen zijn echt heel ijverig in terwijl andere scholen heb			

ik het idee, denk ik van: nou

kijken even naar de cijfers,

vragen hoe [] nou weet je.

PO De Maar uit ervaring is gebleken

Zonnewijzer dat niet alle OKR's worden

1 gelezen door de middelbare

scholen.

Maar ik spreek ook wel eens

collega's van middelbare

scholen die nog nooit een

OKR hebben doorgelezen.

Terwijl ze wel brugklasleraar

zijn, snap je. Dus ja.

PO De Lezen ze het? Doen ze er wat

Zonnewijzer mee? Dat blijft.

2

PO De En het valt mij wel op dat

Aventurijn middelbare scholen het over
het algemeen slecht lezen.

PO De Ja wij geven het en vanaf dat

Beiaard moment hebben we ook zoiets
van doe je voordeel mee en
doe je het niet. Vind ik zonde,
dan was het voor ons ook
tijdverspilling. Dan is het
jullie probleem.

VO Cals

Nieuwegein

Ja ik ken de kinderen verder niet,
ik heb ze niet gezien. Maar ik wil
me wel inlezen van te voren. Dan
noteer ik altijd wat dingen die
daarin staan.

VO De

Heemlanden

1

Ik niet, daar hebben we weer een

ondersteuningscoördinator voor.

En die leest dat allemaal, echt

allemaal. Die leest alle

onderwijskundige rapporten.

Daar zijn ook kinderen bij die

hebben een

onderwijsondersteuning. Een

onderwijsbehoefte. Dat kan zijn,

een plaats in het lokaal, dat kan

zijn een ondersteuning bij het

leren van, of een ondersteuning,

nou je kan het zo gek niet

bedenken. Die maakt een dat

keurig in een Excel overzicht.

Dan wordt het door de mentor

gelezen en de mentor die hangt,

zo noemen we het dan maar,

deze bevindingen in Magister.

Interviewer: Maar mentoren

lezen niet meer alles?

Participant: Klopt, mentoren

lezen niet meer alles.

VO De

Heemlanden

2

Interviewer: Oke dus er is

zeg maar bij jullie één

iemand op school die echt

alle dossiers leest?

En dat doet vooral de, de

begeleider passend onderwijs

orthopedagoog. Zij leest, zij leest

alle OKR's van de leerlingen

door.

VO Houtens

Teamcoördinator van de BK
klassen in de onderbouw, samen
met mijn collega van de TL
klassen van de onderbouw zitten
we in de plaatsingscommissie.
Dan bekijken we alle dossiers en
dan gaan we ze ook plaatsen in
een klas.

Dat wordt daarna ook weer door
de mentor bekeken.

VO Cals

Interviewer: Ja oke. Dus jij

IJselstein

krijgt eigenlijk jij krijgt, hebt
toegang tot het OKR, dus tot
onderwijs transparant?

Participant: Klopt

Interviewer: Oke, en dat lees
jij per leerling gewoon
helemaal door.

Participant: Ja eigenlijk wel
ja, ja ik heb dus niet zulke
grote klassen omdat het LWO
is, heb ik vaak klassen
maximaal 18.

VO De**Breul**

Maar ik zit toevallig in de
commissie om leerlingen aan
te nemen. Dus ik lees in ieder
geval van een heleboel

En de mentoren hoeven alleen
maar het samenvattend verslag
te lezen.

scholen alle OKR's en maak
daar de begeleidingsvraag,
maak ik daarbij.

Maar ik merk soms wel eens als
ik vraag aan de lesgevende
docenten van mijn, van mijn
klas als ik iets rondmail of kijk,
als ik zeg kijk in Magister. Dat
dat vaak niet wordt gedaan.

Dus wat wij vaak nu doen, is om
het toch te laten gebeuren, is we
maken een lijstje met, van een
klas met namen van leerlingen
die minimaal bekeken moeten
worden. Dus waar echt iets ja,
speciaals mee aan de hand is.

Profielkaart 7: Warme en koude overdracht

	Docent geeft mening over de combinatie warme en koude overdracht	Zou alleen een warme of koude overdracht kunnen?	Wat een warme overdracht toevoegt aan een koude overdracht
PO De regenboog	<p>Ik ben persoonlijk wel meer een voorstander van warme overdrachten want dan heb je een interactie moment.</p> <p>Nee, maar we zouden bij wijze van spreken samen het OKR in kunnen vullen. Ik denk dat er absoluut een digitaal middel gebruikt moet worden om de informatie in op te slaan. Het is denk ik wel net iets makkelijker als je er met z'n 2^e voor gaat zitten.</p>		<p>Bijvoorbeeld als wij een keuze hebben gemaakt om iemand naar de HAVO te sturen maar cognitieve vaardigheden niet laat zien.</p>

PO Nee ik zou wel een warme overdracht

Domincus houden want ik denk wel dat je,
sommige dingen bespreek je niet in
zo'n document.

Interviewer: Dus als ze echt willen van:

nee ik wil dit eruit. En jij denkt: nee dit is
echt heel belangrijk voor die school. Dan
zou je het erin laten?

Participant: Nou weet je kijk als daar op
een gegeven moment discussie over komt
dan zou ik desnoods zeggen, nou weetje ik
haal het eruit. Dan heb ik een mondelinge
overdracht en dan zeg ik het dan.

Maar dan, dan moet je, kijk dat ga ik niet
in een rapport zetten. Van ouders kunnen
elkaar niet zien of luchten moeten
inderdaad bij gesprekken uit elkaar
gehouden worden. Dan doe ik dat altijd in
een mondelingen overeenkomst.

PO De	Ja ik vind deze combinatie gewoon	Interviewer: En als je de koude	Handvatten vragen ze dan nog.
Zonnewijzer	mooi. Wanneer het nodig is komen ze.	overdracht helemaal weg zou laten. Zou	
1		j e het dan kunnen redden met alleen een warme overdracht?	
		Participant: Ja, maar moet diegene wel heel erg meeschrijven.	
PO De	Interviewer: Oke dus een combinatie		En dat heeft dan te maken met het feit dat
Zonnewijzer	van beide is volgens jou het fijnst?		je dus ja dat de ouders soms wel zeggen
2	Participant: Ja is wel oke		van dat wil ik er niet in hebben. Waarbij je dan toch op een gegeven moment denkt ,prima we gaan niet zo moeilijk hierover doen. Dan halen we dit weg. En dan zeggen we altijd tegen elkaar: maar als we die overdracht hebben dan zeggen we het er wel even bij.
PO De		Ik vraag namelijk altijd: denk je dat een	

Aventurijn

overdracht ook alleen maar warm zou kunnen?

Participant: Ik denk van wel.

Ik denk dat je bij wijze van spreken gewoon dan dezelfde vragen vanuit OT. Of tenminste je zou een overleg kunnen laten plaatsvinden tussen PO en VO van goh welke, dat je een standaardvragenlijst voor je hebt liggen en dat je die eigenlijk af werkt. En dan, dan kun je in ieder geval een leerling echt mondeling en waar iemand fysiek bij is, in beeld brengen. En vanuit Onderwijstransparant blijft het natuurlijk een plat gegevens alleen

maar, en wat regeltjes. En je ziet geen gezichten bij of iets dergelijks, dus het is een beetje afstandelijk.

PO De Beiaard Ja precies het is niet het ene of het andere. Ik denk dat ze elkaar versterken.

VO Cals Nieuwegein Nou ideale overdracht is in ieder geval een koude en een warme

Een koude overdracht is ook goed, alleen je mist alleen de scherpe dingetjes en dat moet je dan zelf allemaal in de loop der tijd uit gaan vogelen als er dingen gaan spelen.

Ik heb gewoon de gegevens op papier nodig.

VO De Heemlanden

1			
VO De Heemlanden	<p>Interviewer: Denk je dat, het zou kunnen werken om de koude overdracht te schrappen en alleen te werken met een warme overdracht?</p> <p>Participant: Nou ik weet niet of dat fijn zou vinden, want ik vind het toch wel heel fijn om af en toe heel even in het dossier te kunnen kijken.</p>		<p>Naam leerling, klas, niveau, dat soort dingen, informatie over de leerling en ouders wel of niet bij elkaar. Leerling een klas over heft geslagen, faalangst, klachten, dyslectie, dyscalculie, ADHD, nou al die dingen, thuissituatie. Bij welke leerling wel of juist niet in de klas moet komen.</p>
2			
VO Houtens	<p>Ja, nu doen we en en ja we doen dingen dubbel. Mondeling en schriftelijk. En dan denk ik, laat dan schriftelijke liggen.</p>	<p>Interviewer: en alleen met een warme overdracht, zou dat kunnen?</p> <p>Participant: Ja dat denk ik wel</p>	<p>Ja je hoort wel nieuwe dingen. Je hoort zeker nieuwe dingen. Eigenlijk alleen maar nieuwe dingen, ja, dingen bijvoorbeeld met familie die lastig is. In de contacten met de basisschool. Die lees je eigenlijk nergens terug in het OKR Dat vinden ouders heel vervelend om het terug te lezen, dat zetten</p>

scholen dan maar niet erin. Of geven geen toestemming voor.

VO Cals Interviewer: Zou je voor alle kinderen

IJselstein wel gewoon met een koude overdracht, dus alleen het OKR rondkomen? Of is dat dan weer teveel?

Participant: Ja, nee, dat denk ik niet.

VO De Nee, dat denk ik niet want we merken

Breul toch wel bij, ja bij veel leerlingen bij de warme overdracht dat er toch nog wel extra informatie loskomt als je echt iemand spreekt. Ja en we blijven toch nog altijd wel bij sommige leerlingen wat vragen hebben als we alleen het OKR lezen. En die vragen

Ja in sommige gevallen is dat echt zo, want we missen af en toe echt nog complete informatie in een OKR. En dan is het toch wel waardevol om daar op door te vragen.

Nou we hebben bijvoorbeeld wel eens gehad dat iemand bijvoorbeeld is aangemeld op vwo. Maar bijvoorbeeld op

willen we dan wel beantwoord zien hebben. Eigenlijk voor de zekerheid ook.

de CITO scores echt mavo advies scoort. Dus dan gaan wij doorvragen nou ja waarom is die toch op VWO geplaatst?

Profielkaart 8: De invloed van ouders op de overdracht

	Dingen worden weggelaten op verzoek van ouders	Docent haalt dingen niet uit het OKR	Ouders vermoeilijken het proces	Docenten worstelen met formulering door ouders.
PO De regenboog	Interviewer: Is jou ervaring dat er dan dingen weg worden gelaten?			
	Participant: Ja, en daar staan ouders wel tot hun recht.			
PO Domincus	Interviewer: En gebeurt het wel eens dat een ouder er heel anders in staat en dat je dan			

dingen moet verwijderen waar
je niet achter staat of hoe gaat
dat?

Participant: Ja, dat gebeurt wel
eens en dan soms kom ik ze
tegemoet. En dan zeg ik, dan
denk ik van ja, soms gaat het
om hele kleine dingen en dan
denk ik van ja weet je: pick
your battles. Als jullie dit
willen, prima. Dan zeg ik: nou
dan passen we dat toch aan en
dan is dat prima.

PO De We proberen ouders wel
Zonnewijzer tegemoet te komen, maar als
1 ouders bijvoorbeeld zeggen

Interviewer: Dus eigenlijk wel
positief geformuleerd?

Participant: Ja want anders krijg

wij willen deze zin eruit.

Terwijl ik vind dat die wel hel
belangrijk is. Dan haal ik hem
er wel uit, maar met de warme
overdracht zeg ik hem alsnog.

je ouders op hun dak, want die
willen niet dat het negatief
geformuleerd wordt naar de
middelbare school waar een
kind nog moet beginnen.

PO De

Zonnewijzer

2

Je weet ook dat ouders dit
lezen dus je wilt het ook
wel zo verwoorden dat het
en herkenbaar is voor de
ouders.

PO De

Aventurijn

Interviewer: maar jullie halen
niks weg van wat jullie
opschrijven?

Participant: Ja soms wel als
we het onhandig verwoord
hebben en als ze zeggen wij

Ja in maar in die zin maak ik
alleen maar aanpassingen als
ik, als ik het ermee eens ben.

En ik deel de informatie vanuit
mijn professionele blik die ik

zijn het hier niet helemaal mee eens kunnen we daar wel wat in afwijken.

heb op het kind dat bij mij in de klas zit. En daar zijn ouders niet bij.

PO De

Beiaard

Maar we gaan bijvoorbeeld niet, wij hebben één kind en die heeft gedragsproblemen.

Dan gaan we bijvoorbeeld niet deze gedragsproblemen niet benoemen.

VO Cals Ja wat je mist in zo'n rapport.

Nieuwegein Want de ouders lezen dat natuurlijk ook. En ouders moeten er ook voor tekenen.

Dus niet alle scherpe opmerkingen zullen erin staan.

VO De

Heemlanden

1

VO De

Heemlanden

2

VO Houtens

Dat zo dat wij ook
speculeren over de rol die
de ouders spelen in het hele
proces, en die hebben
natuurlijk een rol. Maar, ik
heb het gevoel dat vaak ook
geen keuze durft te worden
gemaakt onder druk van
ouders, of.. dat de scholen
het lastig vinden.

VO Cals Ik heb ook wel eens gehad dat

IJselstein ouders inderdaad het bewust,
stukjes niet vertellen. Ja dat
werkt eigenlijk niet, want
uiteindelijk kom je daar toch
achter of merk je toch dat er
dingen zijn.

VO De

Breul
